

NUORISORIKOLLISUUDEN MERKITYSTEN
RAKENTUMINEN HELSINGIN SANOMIEN
KIRJOITUKSISSA

Susanna Sneck
Pro gradu -tutkielma
Kevät 2024
Sosiaalityö
Lapin yliopisto

Lapin yliopisto

Tiedekunta: Yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Työn nimi: Nuorisorikollisuuden merkitysten rakentuminen Helsingin Sanomien kirjoituksissa

Tekijä: Susanna Sneck

Koulutusohjelma/oppiaine: Sosiaalityö

Työn laji: Pro gradu -tutkielma

Sivumäärä: 56 + 1 liite

Vuosi: 2024

TIIVISTELMÄ

Tässä pro gradu -tutkielmassa tarkasteltiin nuorisorikollisuuteen liittyvää suomalaista julkista keskustelua. Tutkielman teoreettisen viitekehyksen muodosti sosiaalinen konstruktionismi eli näkemys todellisuuden sosiaalisesti ja vuorovaikutuksellisesti rakentuneesta luonteesta. Tutkimustehtävänä oli tutkia minkälaisia merkityksiä nuorisorikollisuudesta rakentuu Helsingin Sanomien kirjoituksissa. Tutkimusaineisto muodostui 42:sta Helsingin Sanomien kirjoituksesta lehden eri osastoilta aikavälillä 22.3.2022–24.12.2023. Tutkimusmenetelmänä oli aineistolähtöinen sisällönanalyysi.

Nuorisorikollisuuden merkitykset rakentuivat nuorisorikollisuuden ilmiön, syiden ja nuorisorikollisuuden torjuntakeinojen määrittelyjen kautta. Kirjoituksista rakentui kuva vaikeutuvasta ja pahenevasta nuorisorikollisuuden ilmiöstä. Rikollisuuden kerrottiin lisääntyneen ja kasautuneen pienelle tekijäjoukolle. Väkivallan nähtiin raastuneen ja sisältävän aiempaa enemmän nöyryyttäviä piirteitä, minkä voidaan tulkita johtuvan nuorten lisääntyneestä pahoinvoinnista. Hukassa oleva vanhemmuus ja yhteiskunnan eriytyminen määrittivät juurisyiksi nuorten pahoinvoinnille ja rikolliselle käyttäytymiselle. Syrjäytymisen tulkittiin vahvistavan nuorten rikollisuutta ja lisäävän rikollisjengien vetovoimaa. Rikosten tekemisestä aiheutuvat euforiset tunteet ja hyväksynnän hakeminen määrittivät motiiveiksi teoille. Keskiluokan viikonloppuinen huumeiden viihdekäyttö nostettiin yhdeksi taustatekijäksi ilmiölle ja rikoksille herkyneen yhteiskunnallisen ilmapiirin nähtiin vaikuttavan ilmiön taustalla.

Nuorisorikollisuuden torjuntakeinoja haettiin koko yhteiskunnan, perheiden ja nuorten osallistamisesta. Eri toimijoiden yhteistyön tiivistämistä, terminologian selkiyttämistä, avoimen keskustelukulttuurin luomista ja ennaltaehkäiseviä toimia kaivattiin. Pitkäjänteiset toimintaohjelmat ja pysyvä hankerahoitus määrittivät keinoiksi torjua nuorisorikollisuutta. Yhteiskuntapoliittinen keskustelu nuorisorikollisuuden syistä ja ratkaisukeinoista leikkasi läpi useiden kirjoitusten. Torjuntakeinoiksi määrittivät kovat ja pehmeät toimet, joista sosiaalityön paremman resursoimisen voidaan tulkita lukeutuvan pehmeisiin ja rangaistusten lisäämisen ja kontrollin kiristämisen koviin keinoihin.

Tutkielman tulosten perusteella voidaan tulkita johtopäätöksinä, että nuorisorikollisuutta, nuorisorikollisuuden juurisyitä ja nuorisorikollisuuden torjuntakeinoja voidaan tarkastella eri tasoilla: yksilötasolla, perhetasolla ja yhteiskunnallisella tasolla. Tasot ovat toisiinsa nähden vuorovaikutuksellisessa suhteessa ja nuorisorikollisuuteen liittyviä tekijöitä voidaan tarkastella kaikkien kolmen tason kautta. Sosiaalisen konstruktionismin näkökulmasta nuorisorikollisuuden ilmiö, syyt tai ratkaisuehdotukset eivät ole jäykkiä objektiivisia totuuksia, vaan tulkintoja totuuden rakentumisesta Helsingin Sanomien artikkeleissa.

Avainsanat: Nuorisorikollisuus, yhteiskunnallinen eriytyminen, syrjäytyminen, nuorten pahoinvointi, lastensuojelu

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	2
2 NUORISORIKOLLISUUS ILMIÖNÄ	4
2.1 Nuoruuden ja nuorisorikollisuuden määrittelyä ja tunnuspiirteitä	4
2.2 Nuorisorikollisuus tilastojen valossa	6
2.3 Nuorten auttaminen	10
3 TUTKIELMAN TOTEUTUS	13
3.1 Sosiaalinen konstruktionismi	13
3.2 Sanomalehtikirjoitukset tutkimusaineistona ja aineistonkeruun vaiheet	15
3.3 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi	17
3.4 Tutkimuseettinen pohdinta.....	18
4 NUORISORIKOLLISUUDESTA RAKENTUNEET MERKITYKSET	21
4.1 ”Katujengien huumaava kutsu” – nuorisorikollisuus ilmiönä	21
4.2 ”Perinnöksi ulkopuolisuus” – juurisyiden määrittäminen	27
4.3 ”Lujan lempeä puuttuminen” – nuorisorikollisuuden torjumisen keinoja.....	33
5 JOHTOPÄÄTÖKSET	42
5.1 Yhteenveto	42
5.2 Pohdinta	47
LÄHTEET	51
LIITE 1.....	56
Taulukko 1.....	17
Kuvio 1.....	47

1 JOHDANTO

Mediassa keskustellaan nuorisorikollisuudesta moniäänisesti. Esille nousee huolta nykynuorison voinnista, katujengeistä, nuorten välisestä raaistuvasta väkivallasta ja alaikäisten tekemistä rikoksista. Syitä ilmiölle etsitään niin perheistä ja vanhemmista, koulusta, sosiaalisesta mediasta, yhteiskunnan tilasta, poliittisista linjauksista kuin nuorista itsestäänkin. Suuri enemmistö nuorista voi hyvin, mutta pieni joukko nuoria tekee entistä vakavampia rikoksia (Forss 2023). Poliisin mukaan yhä useampi nuori pitää mukanaan teräasetta, ja vuonna 2022 myös ampuma-aseiden kantaminen on Suomessa yleistynyt. (Haapakangas & Kaakinen 2023).

Eri asiantuntijat ottavat kantaa siihen, mitä ongelmalle tulisi tehdä. Monet toimijat yhteiskunnassa – vanhemmat, neuvola, varhaiskasvatus, koulut, lastensuojeluviranomaiset – ilmaisevat huoltaan nuorten pahoinvoinnista. Nuorten käytöshäiriöistä koituu huomattavia inhimillisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia haittoja niin nuorelle itselleen, hänen perheelleen kuin laajemmin koko yhteiskunnalle (Aalto-Setälä & Marttunen 2007). Tarkastelen tässä pro gradu -tutkielmassa rikoksiin syyllistyneitä tai niistä epäiltyjä nuoria koskevaa julkista keskustelua. Päädyin käyttämään Helsingin Sanomien kirjoituksia tutkielmani aineistona siitä syystä, että Helsingin Sanomat on Suomen suurin valtamedia ja tarjoaa hyvän pohjan ilmiön määrittämisen tutkimiselle.

Aikuiset näkevät nuoret usein erilaisten huolien kautta ja nuorison käyttäytymistä on kauhisteltu ja päivitelty kautta aikojen. Elonheimon (2010, 14) mukaan nuorisorikollisuuden määrittäminen yhteiskunnalliseksi ongelmaksi kertoo siitä, kuka määrittelyjä tekee. Lähes kaikki ihmiset tekevät elämänsä aikana jonkun rikoksen. Suurimmalla osalla rikollinen käyttäytyminen loppuu kuitenkin luonnollisesti iän myötä ilman viranomaistoimia (Forss 2023, 8). Nuorisorikollisuuden tilastoinnin ohella rikollisuuden yleisyyden arvioimiseksi tulee tarkastella sitä, miten rikollisuus määritellään ja miten sitä mitataan. (Elonheimo 2010, 25, 15).

Yleistä keskustelua nuorisorikollisuudesta värittää moraalipaniikki. Brittilä sosiologi Stanley Cohenin (2002) kehittämä teoria kuvaa ilmiötä, joka syntyy ihmisten huolestuneista reaktioista tapahtumiin, ryhmiin tai yksilöihin, joiden katsotaan uhkaavan yhteiskunnan

arvoja ja moraalialia. Massakulttuurista poikkeava nuorisokulttuuri toimii toistuvan moraalipaniikin lähteenä, ja usein nuorten alakulttuuriin liitetään väkivalta muodossa tai toisessa. (Cohen 2002, 1.) Valtamediat määrittelevät ja sanoittavat yhteiskunnallisia ongelmia ja huolenaiheita, ja siksi medialla on keskeinen rooli moraalipaniikin synnyttämisessä. Valtamediat säätelevät moraalisia rajoja, välittävät tietoa oikeasta ja väärästä ja varoittavat mahdollisista uhista. Uhat esitetään usein stereotyyppinä, liioitellen ja klikkihakuisesti, mikä pitää sisällään itseään ennustavan kierteen. Tästä seuraa lumipalloefekti, jolloin media tulee lietsoneeksi pelkoa yhteiskuntaan. Ihmiset alkavat pelätä pahinta ja reagoida näkemiinsä ja kokemuinsa asioihin pelon kautta ja liioitellen. (Cohen 2002, 7–14; 135.) Tiedotusvälineillä on jo pitkään ollut taipumus rakentaa nuorten käyttäytymiseen liittyvää moraalista paniikkia (Furlong 2013, 188). Harrikarin (2006, 274) mukaan kansalaiset pelkäävät uhriksi joutumista Suomen kaltaisessa maassa enemmän kuin olisi tarpeen. Tilastot kertovat nuorisoriikollisuudesta kuitenkin hälyttäviä tietoja, ja medialla on tärkeä rooli sen suhteen, miten nuorisoriikollisista kirjoitetaan ja minkälaisia merkityksiä ilmiöstä rakennetaan.

Alaikäiset nuorisoriikolliset ovat lain mukaan yhä lapsia. Lapsiin liitetään näkemys viattomuudesta, vielä kehittyvistä aivoista ja kykenemättömyydestä tehdä rationaalisia pitkän tähtäimen ratkaisuja. Kuitenkin rikolliset nähdään pahantekijöinä, jotka strategisesti ja tietoisesti tavoittelevat itsekästä etua tekemällä rikoksia. Lapsiin liitettyinä näkemys on ristiriitaisuudessaan mielestäni mielenkiintoinen. Kyseessä on ajankohtainen ja paljon huomiota osakseen saava ongelma, jonka ilmentymistä tutkielmassa on tarkoitus tarkastella, ja luoda parempi ymmärrys merkityksistä ja mielikuvista, joita nuorisoriikollisuuteen yhdistetään.

2 NUORISORIKOLLISUUS ILMIÖNÄ

Rikoskäyttäytymisellä tarkoitetaan yhteisön sääntöjen tahallista rikkomista, mikä herättää yhteisön muissa jäsenissä paheksuntaa. Erityisesti lasten ja nuorten tekemät normirikkomukset ja rikokset herättävät voimakkaita tunteita ja reaktioita. Nuorisoriikollisuutta on tutkittu paljon 2000-luvulla, ja se on kriminologian perinteisimpiä tutkimuskohteita. (Kivivuori ym. 2018, 23; Pekkarinen 2015, 21.)

2.1 Nuoruuden ja nuorisoriikollisuuden määrittelyä ja tunnuspiirteitä

Nuoruus on sosiaalisesti rakentunut vaihe lapsuuden ja aikuisuuden välissä (Furlong 2013, 1). Nuoruus rakentuu eri tavoin riippuen aikakaudesta ja yhteiskunnasta, eikä virallista tai täysin yhteneväistä näkemystä nuoruuden määritelmästä ole. Joissakin maissa nuoret itsenäistyvät varhain, kun taas toisissa huomattavasti myöhemmin. Nuoret saavuttavat lain edessä täysi-ikäisyydenkin eri aikaan eri maissa. Esimerkiksi Yhdysvalloissa nuori voi ostaa alkoholia laillisesti 21-vuotiaana, kun Euroopassa ikäraja on alhaisempi. Englannissa 10-vuotias on rikosoikeudellisesti vastuussa teoistaan, kun Suomessa vastuuikä on 15 vuotta. Moderneissa yhteiskunnissa nuoruuden ja aikuisuuden käsitteet ovat aikaisempaa häilyvämpiä, sillä nuoret elävät ja ”aikuistuvat” eri tahdissa. (Furlong 2013, 2–4.)

Nuoret ja nuorisoriikollisuus määritellään eri tavoin riippuen kontekstista, tieteenalasta tai toimijan näkökulmasta (Elonheimo 2010, 13). Käytöshäiriöillä tarkoitetaan sitä, että nuori rikkoo toistuvasti muiden oikeuksia tai oman ikäryhmänsä normeja, mikä aiheuttaa merkittävää haittaa nuoren sosiaalisessa toiminnassa (Sinkkonen 2021, 115). Termit käytöshäiriö, häiriö- tai ongelmakäyttäytyminen, antisosiaalinen käytös, rikollinen käyttäytyminen, lainrikkominen ja norminrikkominen kuvaavat poikkeavaa käyttäytymistä, ja niillä tarkoitetaan asiantuntijatahosta riippuen hiukan eri asioita. Kriminologiassa rikos voidaan määritellä yksinkertaisesti epätasa-arvoksi, epäkunnioitukseksi ja toisen ihmisen alistamiseksi. (Elonheimo 2010, 13.)

Käyttäytymistä voidaan kutsua rikollisuudeksi silloin, kun se on laissa kiellettyä ja rangaistavaa. Nuorisoriikollisuus määrittyy tekijän iän mukaan. (Elonheimo 2010, 13.) Nuorisolaissa (1285/2016) nuoriksi määritellään kaikki alle 29-vuotiaat ja nuoriksi

rikoksentekijöiksi henkilöt, jotka ovat rikoksentekohetkellä 15–19-vuotiaita (Laki nuorista rikoksentekijöistä 262/1940). Ihmisten antisosiaalista käyttäytymistä tulkitaan ikävaiheittain, esimerkiksi taaperoikäisen puremista ei pidetä rikollisena käytöksenä. Rikollisuus on eri tutkimusten mukaan yleisintä 15–19-vuotiaana, ja se voidaan liittää elämänvaiheeseen, jota kuvastavat muutos, ristiriidat, joutilaisuus sekä tilaisuudet tehdä rikoksia. (Elonheimo 2010, 14–16.)

Elonheimon (2010, 23) mukaan nuorisrikollisuudesta voidaan nostaa neljä sille tyypillistä piirrettä. Nuorisrikollisuus kasautuu pienelle osalle nuoria ja on luonteeltaan monimuotoista. Myös rikoksen tekemisen motiivit ovat monimuotoisempia kuin aikuisuudessa. Nuorisrikollisuus tapahtuu usein ryhmissä ja sitä leimaa antisosiaalisen käyttäytymisen jatkumo, jolloin tietyt luvattomat ja epäeettiset teot saavat eri muotoja. Näitä ovat esimerkiksi eläinräökkäys lapsena, näpistely varhaispuberteetissa, varkaudet murrosiässä, ryöstöt varhaisessa aikuisiässä ja perheväkivalta ja talousrikokset aikuisena. Näin teot ovat osa laajempaa antisosiaalisen käyttäytymisen kokonaisuutta ja käyttäytymisen jatkumoa. (Mt. 2010, 23.)

Nuoruus on ihmisen elämässä rikosaktiivisinta aikaa, ja nuorille on tyypillistä tehdä rikoksia ryhmässä (Forss 2023, 8). Nuorten rikollisuudesta ja siihen liittyvästä ryhmäytymisestä on käytetty erilaisia käsitteitä eri aikakausina. 1900-luvun alkupuolella puhuttiin sakilaisista ja huligaaneista, minkä jälkeen nuorisojengin käsite yleistyi. (Mt., 8.) Alaikäisten rikollisuutta pidetään impulsiivisena ja suunnittelemattomana toimintana, johon vaikuttavat lapsen kypsyttömyys ja harkitsemattomuus. Nuorisrikollisuudelle ei ole olemassa vakiintunutta määritelmää rikoslaissa, hallinnollisesti eikä myöskään tieteellisessä tutkimuksessa. Nuorisolaissa nuorella rikoksesta epäillyllä tarkoitetaan henkilöä, jonka epäillään syyllistyneen rikokseen 15–20-vuotiaana. Toisaalta nuorista puhutaan myös yli 21-vuotiaiden kohdalla, mutta tältä osin ei ole olemassa rikosprosessiin liittyvää erityissäätelyä toisin kuin sitä nuorempien kohdalla. Lastensuojelulaissa lapsena pidetään alle 18-vuotiasta ja nuorena 18–24-vuotiasta. (Lastensuojelulaki 417/2007; Forss 2023, 7–8.)

Suomessa alle 15-vuotiasta ei rangaista rikollisesta teosta, sillä sen ikäinen ei rikoslain (19.12.1889/39) mukaan ole rikosoikeudellisessa vastuussa, mutta täysin ilman seuraamuksia ei teosta selviä. Tällöin virallinen kontrolli siirtyy sosiaalityön sektorille, ja nuorelle määrätään vahingonkorvausvastuuta ja sovittelua. 15–17-vuotiaana tehty rikos

johtaa vain harvoin ehdottomaan vankeusrangaistukseen, sillä nuoruutta pidetään yhtenä oikeusviranomaisten toimenpiteistä luopumisen perusteena, mutta usein rikoksen tehnyt nuori joutuu sijoitetuksi tai huostaanotetuksi kodin ulkopuolelle. (Elonheimo 2010, 13.) Alaikäiset ja nuoret ovat monin tavoin erityissäätelyn kohteena rikos- ja prosessioikeudessa, ja heitä kohdellaan täysi-ikäisiä rikoksentekejiä lievemmin (Halén ym. 2023, 11). Alle 18-vuotias rikoksentekejiä ei voida tuomita rikoksesta säädettyyn enimmäisrangaistukseen vaan vankeustuomio on lyhyempi kuin aikuisen kohdalla. Alaikäisen kohdalla voidaan määrätä vankeuden sijaan sakkoa eikä alle 18-vuotiasta voida tuomita elinkautiseen vankeuteen. Vankeuden käyttöä pyritään ylipäättään välttämään, ja lastensuojelulaitossijoitus tulee ottaa huomioon ehdolliseen vankeuteen tuomitsemista puoltavana seikkana. Tällä tavoin Suomen rikosoikeudellinen seuraamusjärjestelmä ja lastensuojelun toimet paikkaavat toisiaan ja toimivat rinnakkain. (Halén ym. 2023, 11, 71.)

Pulkkinen ym. (2020) ovat tutkineet rikoksen tehneiden nuorten elämänpolkua myöhemmin aikuisina alkoholin käytön, identiteetin kehittymisen ja yleisen elämäntilanteen näkökulmasta. Tutkimuksen mukaan lähes puolet nuorista rikollisista jatkoi rikollista elämäntapaa aikuisena. Nuorten pitkään jatkunut rikollinen käyttäytyminen liittyi ongelmien kasaantumiseen aikuisiässä, ja heillä oli kohonnut riski kuolla ennen 54 vuoden ikää. Miehillä jatkuvat ja toistuvat rikokset liittyivät runsaaseen juomiseen teini-ikästä keski-ikäen asti, hajanaiseen ja kehittymättömään identiteettiin, korkeaan avioeroriskiin sekä köyhyyteen. Naisilla toistuvat rikokset liittyivät runsaaseen alkoholin käyttöön aikuisiässä sekä työttömyyden riskiin keski-ikässä. (Pulkkinen ym. 2020, 1.)

2.2 Nuorisorikollisuus tilastojen valossa

Nuorten rikollisuus on huolestuttanut yhteiskunnassamme pitkään. Jo 1950-luvun lopulla uutisoitiin alle 15-vuotiaiden tekemien rikosten määrän kasvusta (Tarjamo 2000, 9). Erityisesti alle 15-vuotiaiden nuorten tekemät rikokset ja rikosten laatu puhututtavat. Tilastot vahvistavat yleisen mielikuvan nuorisorikollisuuden lisääntymisestä. Ryöstöistä ja pahoinpitelyistä epäillyt ovat vuodesta 2019 alkaen lisääntyneet kaikissa alle 21-vuotiaiden nuorten ikäryhmissä eli 12–14-vuotiaiden, 15–17-vuotiaiden sekä 18–20-vuotiaiden keskuudessa (Haapakangas & Kaakinen 2023). Toisaalta nuorisorikollisuus ei ole räjähtämässä käsiin millään mittareilla mitattuna, ja keskimäärin nuoret tekevät rikoksia verrattain harvoin. Kuitenkin samaan aikaan on havaittavissa merkkejä polarisaatiosta, sillä

niillä, joilla menee huonosti, menee huonosti monilla elämän osa-alueilla. Huono-osaisten nuorten joukossa tehdään rikoksia entistä enemmän, ja vakavasti käytösoireilevien nuorten tilanne on muuttunut huonompaan suuntaan. Nuorisorikollisuuden onkin havaittu kasautuvan yhä pienemmälle rikosaktiiviselle ryhmälle. (Rikander ym. 2023, 2; Forss 2023, 8.)

Rikollisuudesta on tutkimusten perusteella vaikea saada kokonaisvaltaista, aukotonta ja kattavaa tietoa (Elonheimo 2010, 13). Tietolähteinä toimivat viralliset tilastot sekä rikosentekijöiden tai uhrien omat ilmoitukset. Itse ilmoitettu rikollisuus ei anna täysin luotettavaa kuvaa, koska tutkittavien tavoittaminen ja vastaamiseen sitoutuminen voi olla haastavaa. Tutkittavat saattavat myös kaunistella tekojaan. Metodia pidetään heikkouksistaan huolimatta melko luotettavana tapana kerätä tietoa rikollisuudesta. Virallisten rekistereiden, kuten rekisterit tuomioista ja poliisikontakteista, vahvuutena on objektiivisempi tieto, mutta ongelmaksi muodostuu piilorikollisuuden määrä. (Elonheimo 2010, 14.)

Piilorikollisuus on nuorten kohdalla yleistä. Suuri osa nuorista tekee rikoksia, mutta vain harva ajautuu rikolliselle uralle. (Kivivuori & Honkatukia 2006, 347.) Nuorisorikollisuuden esiintyvyyttä tarkasteltaessa on huomioitava, että suuri osa rikoksista ei tule poliisin tietoon. Kokonaisrikollisuutta arvioitaessa on otettava huomioon sekä poliisin tiedossa olevan ilmirikollisuuden että piilorikollisuuden määrä ja kehitys. (Kivivuori & Honkatukia 2006, 353.) On arvioitu, että vain noin 10–20 prosenttia nuorten tekemistä rikoksista tulee poliisin tietoon (Marttunen 2006, 288).

Nuorten rikoskäyttäytyminen vaihtelee eri aikoina ja heijastelee yhteiskunnassa tapahtuvia muutoksia. Esimerkiksi koronasulun aikana kaikki nuorten tekemät rikokset vähenivät. (Kaakinen ym. 2022, 10.) Viime vuosikymmenten aikana nuorisorikollisuuden yleinen kehitys on ollut laskusuuntaista valtaosassa kehittyneissä maissa (Kaakinen & Näsi 2021, 2). Kuitenkin vuoden 2015 jälkeen alaikäisten, erityisesti alle 15-vuotiaiden, rikosepäilyt ovat kasvaneet merkittävästi. Esimerkiksi vuonna 2022 selvitettyissä ryöstörikoksissa epäiltyjen alle 15-vuotiaiden määrä kasvoi peräti 136 prosenttia edellisvuodesta. Myös hieman vanhempien eli 15–17-vuotiaiden epäiltyjen määrä kasvoi lähes 58 prosenttia. (Haapakangas & Kaakinen 2023.) Voimakkainta ryöstörikosepäilyjen määrän kasvu on alle

15-vuotiaiden ikäryhmässä. Merkittävää epäilyjen määrän kasvu on ollut 9–11-vuotiaiden ja 12–14-vuotiaiden osalta. 9–11-vuotiaiden ryöstörikosepäilyjä kirjattiin vuonna 2023 jopa 76 prosenttia ja 12–14-vuotiaiden 33 prosenttia enemmän kuin edeltävänä vuonna. (Heiskanen 2024, 6.) Sama henkilö voi olla epäiltynä useasta eri rikoksesta, joten epäiltyjen määrät eivät vastaa suoraan henkilömääriä. (Haapakangas & Kaakinen 2023.) Samalla nuorten aikuisten väkivaltarikollisuus on vähentynyt. Alaikäisten tekemät rikokset kohdistuvat pääasiassa toisiin alaikäisiin ja tapahtuvat usein kouluympäristössä. (Rikander ym. 2023, 2–3.) Varkaus- ja väkivaltarikoksiin syyllistyvien nuorten määrä laski vuosien 1995–2020 aikana, kun taas kannabista käyttävien nuorten osuus nousi hieman. Tästä huolimatta rikoksia tekevien nuorten tekomäärät eivät laskeneet, vaan rikoksia tehneet nuoret tekivät niitä enemmän. (Kaakinen & Näsi 2021, 1.)

Nuorten rikoskäyttäytymisessä huomionarvoista on se, että nöyryyttäminen ja tekojen kuvaaminen sosiaaliseen mediaan on lisääntynyt. Nöyryyttämiseksi katsotaan sellainen toista alistava toiminta, jossa uhri painostetaan tekemään tai hänelle tehdään asioita uhkaamalla tai käyttämällä väkivaltaa, kuten uhrin pakottamista polvilleen. Uhri saatetaan myös pakottaa haukkumaan itseään, ylistämään rikosentekijöitä tai pyytelemään anteeksi kameralle. Nöyryyttäminen on pitänyt sisällään esimerkiksi vaatteiden riisuttamista useissa tapauksissa. Julkisessa keskustelussa viitataan usein nuorten kuvaamiin väkivaltavideoihin ja niiden jakamiseen sosiaaliseen mediaan, mikä onkin yleistynyt selvästi. (Heiskainen 2024, 18.) Väkivallantekojen lisäksi nuoret kuvaavat ryöstörikoksia, ja kuvattuihin ryöstötapauksiin osallistuu useita nuoria. Uhrin nöyryyttäminen, väkivallan käyttö ja teon kuvaaminen näyttävät oleellisina osina tekoa, ei niinkään itse omaisuuden ryöstäminen uhrilta. (Mt., 18.)

Suomessa nuorten rikoskäyttäytymistä on seurattu erityisesti Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin keräämien Nuorisorikollisuuskyselyiden (NRK) avulla aina vuodesta 1995 lähtien (Kaakinen & Näsi 2021, 3). Niissä kysytään yhdeksäsluokkalaisilta heidän rikoskäyttäytymisestään. Tuorein kysely on vuodelta 2021. Yleisimpiä kiellettyjä tai lainvastaisia tekoja olivat alkoholin juominen, luvaton verkkolataaminen ja luvaton poissaolo koulusta. Niiden jälkeen yleisimpiä tekoja olivat sähköinen kiusaaminen, koulusta varastaminen sekä erilaiset vahingonteot. Rikoskäyttäytyminen, väkivalta ja uhrikokemukset olivat yleisempiä poikien kuin tyttöjen keskuudessa. Kuitenkin

kiusaaminen ja seksuaalinen väkivalta sekä kuritusväkivalta olivat yleisempiä tyttöjen kohdalla. (Kaakinen & Näsi 2020, 24.)

Julkisessa keskustelussa sekoittuvat nuorisorikollisuus, katujengirikollisuus ja järjestäytynyt rikollisuus. Suomessa katujengejä on noin 10 kappaletta, joissa jäsenenä noin 260 henkilöä, eikä heidän joukossaan mielikuvista huolimatta ole juuri alaikäisiä. (Forss 2023, 3.) Silti Suomessakin hyvin nuoria lapsia käytetään apuna jengien toiminnassa. Kyse on rikosten määrittelystä, sillä alle 15-vuotiasta ei lasketa mukaan jäsenmäärää arvioitaessa, vaikka tämä tekisi törkeän rikoksen tunnusmerkistön täyttäviä tekoja osana järjestäytyntä rikollisryhmää. Tämä johtuu siitä, että alle 15-vuotiasta ei voida syyntakeettomana tuomita rikoksesta. Ruotsissa tilanne on toinen, sillä kesällä 2022 Ruotsin poliisi arvioi, että rikollisryhmiin kuuluu noin 1200 alle 18-vuotiasta ja näistä noin 170 on alle 15-vuotiaita. (Forss 2023, 11.) Katujengi-ilmiö sijoittuu nuorisorikollisuuden ja järjestäytyneen rikollisuuden välimaastoon, ja kyse on osittain päällekkäisistä ilmiöistä. Kyseisiin ilmiöihin suhtaudutaan kriminaalipoliittisesti eri tavoin, ja siksi erottelua on tärkeä tehdä. Myös poliisin toimintaan määrittelyllä on vaikutusta. On tärkeää huomata, että alaikäisten rikollisuudesta ei ole enää pitkä matka katujengien toimintaan huolimatta siitä, laskettiinko nuoret katujengien jäseniksi vai ei. (Forss 2023, 3; 11–14.)

Nuorisorikollisuus on vahvasti sukupuolittunutta. Rikollinen käyttäytyminen on merkittävästi yleisempää poikien kuin tyttöjen kohdalla, ja pojat tekevät noin 10 kertaa enemmän pahoinpitelyjä kuin tytöt. Huumeiden käyttör rikoksissa, rattijuopumuksissa ja ryöstöissä naisten osuus epäillyistä on vain noin 10 %. (Aalto-Setälä & Marttunen 2007; Elonheimo 2010, 15.) Nöyryytystä sisältävissä ryöstör rikoksissa tekijät ovat useimmiten samaa sukupuolta uhrien kanssa, joten nöyryyttämiskäytöstä liittyy myös tyttöjen väliseen rikoskäyttäytymiseen (Heiskanen 2024, 18).

Rikostilastoissa on viime vuosina ollut viitteitä nuorten rikosten törkeysasteen noususta (esim. Haapakangas, 2020). Poliisin tietoon tulleet rikollisuuden muutokset eivät kuitenkaan suoraan kerro rikollisuuden tasosta johtuen piilorikollisuudesta ja ilmoitusherkkyyden vaihtelusta eri aikoina. Suomessa lastensuojelulaki (1302/2014) muuttui vuoden 2015 huhtikuussa, mikä saattaa selittää muutoksen jälkeistä tilastopiikkiä. Lainmuutoksen myötä ilmoitusvelvollisuutta tarkennettiin ja laajennettiin tilanteissa, joissa on syytä epäillä lapsen

henkeen tai terveyteen kohdistunutta rikosta. On siis mahdollista, että kasvaneet tilastoidut rikosmäärät kertovat siitä, että poliisi saa aikaisempaa paremmin tiedon alaikäisten tekemistä rikoksista. (Haapakangas & Kaakinen 2023.)

Niin sanotusta crime drop -ilmiöstä puhutaan silloin, kun tarkoitetaan useiden perinteisten rikoslajien määrän systemaattista vähenemistä, joka on havaittu merkittävässä osassa länsimaita. Nuorten kohdalla rikosaktiivisuuden laskun takana on nuorten alkoholinkäytön ja rikosaktiivisten sosiaalisten kontaktien väheneminen, arkirutiineissa tapahtuneet muutokset sekä vanhempien lisääntynyt sosiaalinen tuki ja kontrolli. (Kaakinen & Näsi 2021, 3–4). Syitä muutokselle voidaan etsiä myös yleisistä normikäsitteistä. Rikosten tekeminen on kehittyneissä maissa vaikeampaa, ja rikoskäyttäytyminen on vähemmän houkuttelevaa kuin aikaisemmin. Rikosmäärät kasautuvat rikosaktiivisimmalle ryhmälle, ja kehitys näyttää tältä osin pysyneen samana – pieni joukko nuoria tekee enemmän rikoksia kuin ennen. Tulokset ovat myös linjassa kansainvälisen tutkimuksen kanssa. Nuorisirikollisuus kehittyy kaksijakoisesti, sillä nuorten rikoskäyttäytymisen esiintyvyys on saatu laskemaan, mutta toistuvia rikoksia tekeviä nuoria ei ole onnistuttu auttamaan. (Kaakinen & Näsi 2021, 10–11.)

2.3 Nuorten auttaminen

Suomessa alaikäisen rikosentekijän rikosprosessin seurauksia pyritään lieventämään huoltomallin mukaisesti. Huoltomallissa pyritään ymmärtämään lapsen suojelutarvetta sekä tarjoamaan tukea ja hoitoa, kun taas rikosprosessin mukaisessa oikeusmallissa keskitytään lapsen rikolliseen tekoon, rankaisuihin ja tiukempaan kontrolliin. Konkreettisimmin huoltomalli näkyy rangaistusten lieventämisenä sekä syyttämättäjättämispäätöksinä. Mallin mukaan lapsi nähdään syyllisen sijaan uhrina ja sen tavoitteena on uusien rikosten ehkäisy, sosiaalisen selviytymisen tukeminen ja syrjäytymisen välttäminen. (Forss 2023, 9.)

Oikeusministeriön osoittama kehittämistyöryhmä on hahmotellut *Rikoksilla oireilevien nuorten toimintamallin*, jolla pyritään puuttumaan nuorten toistuvaan ja vakavaan rikollisuuteen tehostetulla moniammatillisella yhteistyöllä (Sambou ym. 2019). Toimintamallissa nuoren tuki ja palvelut kootaan yhteen yksikköön siten, että nuoren tilanteen kokonaisvastuu kuuluu yhdelle nuoren asioihin erikoistuneelle työntekijälle ja muut nuoren tilannetta tukevat palvelut ja työntekijät on kytketty mukaan yhteistyöhön.

Mallin keskiössä ovat nuoren tarpeet, tilanteen arvio ja kokonaisvaltainen tuki. Toimintamallin avulla tuetaan nuoria kohti rikoksetonta ja myös päihteetöntä elämää. (Sambou ym. 2019, Kaakinen & Näsi 2021, 11.)

Lasten ja nuorten rikollinen käyttäytyminen on saanut 2000-luvulla aikaisempaa enemmän painoarvoa lasten asioita käsittelevissä julkisissa ja poliittisissa keskusteluissa. Erityistä huomiota on herättänyt 15 vuoden rikosvastuukäraja, jonka laskemista tai jopa poistamista on vaadittu. (Harrikari 2006, 271–272.) Lastensuojelua on haastettu ottamaan suurempaa peloteroolia lasten rikollisen käyttäytymisen ehkäisyssä sekä tehostamaan ja yhdenmukaistamaan toimintaansa. Lastensuojelun tehtävänä on kuitenkin lapsen edun, huollon ja hoivan turvaaminen sekä kasvuolojen tukeminen, ei niinkään yhteiskunnan turvallisuuden lisääminen. Lastensuojelun toimet perustuvat lapsen yksilöllisiin tarpeisiin, eivätkä ne siten voi toimia rikosoikeudellisten rangaistusten tavoin. (Mt., 272.) Lastensuojelulain mukaan lapsi on otettava hyvinvointialueen huostaan, jos hän tekee muun kuin vähäisenä pidettävän rikollisen teon. Sosiaalityöntekijän on kuitenkin huolehdittava, että sijaishuolto on lapsen edun mukainen ratkaisu, ja varmistettava, että kevyemmät tukitoimet eivät riitä lapsen auttamiseen. (Lastensuojelulaki 417/2007 40 §.)

Lastensuojelua kohtaan esitetty kritiikki herättää pohtimaan, ollaanko suomalaista lastensuojelutoimintaa viemässä huoltomallista kohti oikeusmallia, jossa keskitytään oireisiin ja rangaistuksiin ennaltaehkäisyyn ja hoivan sijaan. (Harrikari 2006, 273.) Leimautumisteorian mukaan ihmiset leimaavat aikaisemman rikoskäyttäytymisen perusteella sekä nuoria että aikuisia. Leimat lisäävät poikkeavan käyttäytymisen vakiintumisen ja kroonistumisen todennäköisyyttä. Rikosoikeudellinen leimaaminen pikemminkin lisää kuin vähentää tulevaa rikollista käyttäytymistä ja vaikuttaa myöhempään rikollisuuteen heikentämällä nuoren sosiaalisia siteitä ja elämässä etenemisen mahdollisuuksia. Rikosoikeudellinen leimaaminen saattaa jopa edistää poikkeavan minäkäsityksen kehittymistä. (Bernburg 2019.) Tutkimusten perusteella voidaan todeta, että leimausteoria pätee syrjäytymisuhan alla oleviin nuoriin, sillä mitä leimaavammin ja repressiivisemmin nuoreen reagoidaan, sitä vaikeampaan rikoskierteeseen tämä ajautuu. (Harrikari 2006, 273.)

Lastensuojelutyössä painotetaan varhaisen ja nopean puuttumisen mallia. Myös poliisi on vahvistanut rooliaan lapsuuden asiantuntijana. Nähtävissä on trendi, jonka mukaan sosiaalityöllinen ja rikosoikeudellinen työote ovat lähentymässä toisiaan ja toimivat rinnakkain toisiaan täydentäen. (Kivivuori & Honkatukia 2006, 348; Halén ym. 2023, 71.) Lapsia ja nuoria halutaan valvoa tehokkaammin, ja moniammatillisella yhteistyöllä pyritään puuttumaan nuorten ongelmakäyttäytymiseen mahdollisimman varhain. (Kivivuori & Honkatukia 2006, 348.) Useissa tutkimuksissa on todettu, että mahdollisuudet vaikuttaa nuorten elämäntilanteisiin ovat sitä paremmat, mitä aikaisemmin päästään puuttumaan ongelmien syvenemiseen. (Ks. mm. Halén ym. 2023, 124.)

3 TUTKIELMAN TOTEUTUS

Mediassa uutisoidaan nuorisorikollisuudesta viikoittain, ja usein sensaationhakuisesti. Itse työskentelen sijaispätevänä sosiaalityöntekijänä asiakasohjauksessa, jossa etsitään kiireellisesti sijoitetuille ja huostaanotetuille lapsille ja nuorille sijaishuoltopaikkoja. Työssäni näen päivittäin, miten nuoria rikoksen tekijöitä pyritään lastensuojelussa auttamaan ja tukemaan, ja miten monia nuoria järjestelmän läpi virtaa. Oma kiinnostukseni nuorisorikollisuutta kohtaan heräsi sekä työni kautta että myös mediaa seuraamalla. Halusin perehtyä ilmiöön tarkemmin ja oppia ymmärtämään sitä moniulotteisemmin. Siksi päätin pro gradu -tutkielmassani tarkastella rikoksiin syyllistyneitä tai niistä epäiltyjä nuoria koskevaa julkista keskustelua. Tutkimuskysymykseni on: minkälaisia merkityksiä nuorisorikollisuudesta rakentuu Helsingin Sanomien kirjoituksissa? Lähestyn tutkimusongelmaa sosiaalisen konstruktionismin viitekehyksestä ja analysoin tuloksia aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla.

3.1 Sosiaalinen konstruktionismi

Sosiaalisella konstruktionismilla tarkoitetaan tieteenfilosofista suuntausta, jonka mukaan tieto, todellisuus ja sen rakenteet sekä ilmiöt muodostuvat ja muokkautuvat sosiaalisissa ja kielellisissä vuorovaikutusprosesseissa. (Jokinen ym. 2016.)

Ihmiselämä koostuu pitkälti suhteista toisiin ihmisiin, ja ihmisten tunteet ja uskomukset ovat sosiaalisten suhteiden tuotteita. Tämä on sosiaalisen konstruktionismin pääperiaate ja lähtökohta; todellisena pitämämme asiat rakentuvat yhteydessä muihin ihmisiin. (Witkin 2012, 1.) Sosiaalisen konstruktionismin mukaan todellisuus ei ole staattinen, pysyvä ja annettu, vaan rakentuu vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa (Jokinen 2016 ym.). Itseäni kiinnostaa konstruktionistisessa viitekehyksessä nuorisorikollisuuden ilmiön rakentuminen julkisessa keskustelussa ja medioiden kannanotoissa. Helsingin Sanomien tapa kirjoittaa nuorisorikollisuudesta ei ole yhdentekevää, vaan kirjoitusten myötä käsitykset ja merkitykset ilmiöstä muuttuvat ja muokkaantuvat. Nuorisorikollisuudesta puhumisen tapa vaikuttaa käsityksiin, joita ihmisillä on nuorista rikoksentekeijöistä. Käsitykset heijastuvat ja vaikuttavat ihmisten suhtautumiseen nuorisoa kohtaan esimerkiksi julkisilla paikoilla sekä poliittisiin päätöksiin, joita nuoriin rikoksentekeijöihin liittyen tehdään. Käsitykset ja

merkitykset muovaavat todellisuutta, ja ihmiset omalla toiminnallaan vaikuttavat ilmiön rakentumiseen ja suuntaan, johon julkinen keskustelu kehittyy.

Konstruktionistisen lähestymistavan mukaan tieto on aina paikallista, ja käsittää monia näkökulmia. (Berg & Luckmann 2002, 226; Kekäle & Puusa 2020, 46–47.) Ilmiöihin suhtaudutaan eri tavoin ajasta ja paikasta riippuen. Vivien Burr (2015, 4) nostaa esimerkiksi käsitykset lapsista ja lapsuudesta, jotka ovat muuttuneet radikaalisti viimeisten vuosikymmenten aikana. Myös tapa, jolla seksuaalivähemmistöihin suhtaudutaan, on muovautunut aikojen saatossa, vaikka muutos voikin olla hidasta (mt., 22). Merkitykset syntyvät historiallisten ja yhteiskunnallisten tapahtumien ja erilaisten ideologioiden tuotteena uusiutuakseen ja muuttuakseen taas (Hacking 2009, 14). Tähän ajatukseen peilaten voidaan ajatella, että käsitys nuorisorikollisuudesta on niin ikään aikaan ja paikkaan sidoksissa olevaa. Ajatus on, että käsitykset nuorisorikollisuudesta muuttuvat ajan saatossa ja tämä heijastuu myös tapaan, jolla Helsingin Sanomat kirjoittaa nuorisorikollisuudesta.

Kielenkäyttö paitsi kuvaa maailmaa myös rakentaa, uusintaa, järjestää, muuntaa sekä merkityksellistää sosiaalista todellisuutta, jossa ihmiset elävät. Todellisuutta ei voida kohdata ”puhtaana”, vaan aina jostakin näkökulmasta merkityksellistettynä. (Jokinen ym. 2016.) Ihmiset tarvitsevat jaettuun ja yhteisiin käsityksiin symboleita, joita käytetään merkitsemään eri asioita. Ilman yhteisymmärrystä sanojen merkityksistä kommunikointi olisi vaikeaa. (Witkin 2012, 22.) Tästä näkökulmasta käsin voidaan pohtia, tarkoittaako sana nuorisorikollisuus kaikille suomalaisille samaa asiaa. Sosiaalisen konstruktionistisen ajattelutavan perusteella voidaan olettaa, että Suomessa vuonna 2024 elävät suomea puhuvat ihmiset ymmärtävät suunnilleen samalla tavalla, mitä käsitteellä tarkoitetaan. Asia olisi toinen, jos eläisimme eri aikakautta tai yrittäisimme kuvailla ilmiötä ihmisille, jotka eivät puhu suomen kieltä. Tästä näkökulmasta tarkasteltuna voidaan niin ikään pitää ilmeisenä, että yhteiskunnassa on yhteinen ja jaettu ymmärrys siitä, että nuorisorikollisuus on ongelma, joka tulisi ratkaista.

Jaetut käsitykset heijastelevat yhteiskunnassa piileviä voimasuhteita (Burr 2015, 20). Tärkeä kysymys liittyy siihen, kenen totuutta kuunnellaan ja pidetään oikeana. Kysymykseen kietoutuu vallan käsite; kenellä on valta puhua ja tulla kuulluksi sekä muodostaa niin sanottu oikea totuus tietystä ilmiöstä tai asiasta. Sosiaalityössä pyritään legitimoimaan marginaalissa

elävien ääniä, ja tuomaan yhteiskunnan tietoisuuteen huono-osaisten ja syrjäytyneiden ihmisten näkemyksiä, heidän totuuttaan asioista. (Witkin 2012, 25; Goldbert & Tully 2006, 18.) Sosiaalinen konstruktionismi painottaa sosiaalisten ongelmien määrittelyn tärkeyttä ongelman ratkaisemiseksi. Esimerkiksi niin kauan kuin työttömiä syyllistetään tilanteestaan ja heidät leimataan laiskoiksi ja epämotivoituneiksi, kohdistuu syyllistävä katse työttömään työpaikkojen puuttumisen sijaan. Ongelman uudelleen määrittely suuntaa huomiota ongelman alkuperäisiin syihin, yhteiskunnan rakenteisiin ja siitä johtuvaan epätasa-arvoon sekä työpaikkojen puuttumiseen. (Goldbert & Tully 2006, 20.)

Sosiaalisen konstruktionismin tutkimusperinnettä on myös kritisoitu. Dello Buono (2015, 334–335) painottaa tutkimusperinteen vahvuuden piilevän sen kyvyssä vangita inhimillisen toimijuuden kompleksisuutta ja monimuotoisuutta, mutta peräänkuuluttaa teoriaperinteen katsovan sosiaalisia ongelmia akateemisesta norsunluutornista. Sosiaalityön kentillä sosiaalisen konstruktionismin lähestymistapa ei Buonon (2015) mukaan tarjoa ratkaisuja, jotka olisivat riittävän lähellä tavallisen ihmisen elämää, ja jotka osattaisiin nähdä seurauksina yhteiskunnassa piilevistä vinoutuneista rakenteista.

3.2 Sanomalehtikirjoitukset tutkimusaineistona ja aineistonkeruun vaiheet

Faircloughin (1997, 76) mukaan median tekstejä tutkimalla voidaan tuoda näkyväksi yhteiskunnallisia ja sosiokulttuurisia muutoksia sekä yleisiä arvo- ja asenneilmapiirin signaaleja. Sosiaalisen konstruktionismin näkökulmasta voidaan ajatella, että media osallistuu mielikuvien ja käsitysten rakentamiseen kirjoittamalla aiheista, jotka arvioi ajankohtaisiksi ja uutiskynnyksen ylittäviksi. Näin median luomat representaatiot rakentavat sosiaalista todellisuutta ja heijastuvat tapaan, jolla ihmiset suhtautuvat ilmiöihin. Tarkastelemalla ja analysoimalla Helsingin Sanomissa julkaistuja kirjoituksia voidaan luoda kuva nuorisorikollisuutta koskevasta julkisesta keskustelusta sekä merkityksistä, joita ilmiön ympärille rakentuu.

Helsingin Sanomat valikoitui lähdemateriaaliksi tutkielmalle laajan levikkinsä vuoksi. Sanoma Media Finland on Suomen johtava monikanavainen mediatalo, joka tavoittaa viikoittain 97 % suomalaisista. Sanoma Media Finlandin tuotteita ovat muun muassa Helsingin Sanomat, Ilta-Sanomat ja Aamulehti. Vuonna 2022 Helsingin Sanomien levikki

oli vajaa 1,7 miljoonaa lukijaa. Helsingin Sanomat on Pohjoismaiden suurin päivälehti ja Suomen tilattavista uutismedioista suurin. (Sanoma vuosikertomus 2022, 5, 25.)

Lähdin hakemaan sopivia artikkeleita Helsingin Sanomien hakupalvelimesta hakusanoilla ”nuorisoriikollisuus” sekä ”nuoret ja väkivalta” sekä ”nuoret ja rikollisuus”, ja näillä hakusanoilla listautui lukuisia kirjoituksia. Rajasin hakua koskemaan vuosia 2022 ja 2023, jotta artikkeleiden määrä pysyi kohtuullisena. Nuorisoriikollisella tarkoitetaan myös nuoria aikuisia. Hylkäsin kirjoitukset, joissa kerrottiin aikuisten tai nuorten aikuisten rikollisuudesta, sillä halusin tarkastella nimenomaan alaikäisiä koskevia kirjoituksia. Myös kirjoitukset, joissa ei käsitelty varsinaista nuorisoriikollisuutta vaan asia mainittiin sivulauseen omaisesti, jäivät pois tarkastelusta. Haastavaksi muodostuivat artikkelit, jotka käsitelivät katujengejä, sillä niissä ei välttämättä ollut mainintaa tekijöiden iästä. Viitaten Marko Forssin (2023, 3) näkemyksiin, Suomessa ei katujengeihin virallisesti kuulu alaikäisiä nuoria. Päätin tästä syystä jättää pois aineistosta ne katujengejä käsittelevät artikkelit, joissa ei mainittu alaikäisiä nuoria.

Aikahaarukalle listautui yhteensä 42 artikkelia ja kirjoitusta. Tallennettuna Word-dokumentiksi tekstiä tuli yhteensä 187 sivua pp 14 fontilla. Ensimmäinen artikkeli on julkaistu 22.3.2022 ja viimeinen 24.12.2023 (ks. Liite 1). Taulukossa 1 on havainnollistettu, miten kirjoitukset jakautuivat HS:n eri osastojen kesken.

Kotimaa	6
Politiikka	5
Mielipide	5
Kaupunki	14
Tiede	1
Pääkirjoitus	1
HS Turku	5
HS Ytimessä	2
Ulkomaat	3
Yhteensä	42

Taulukko 1. Aineistossa käytettyjen kirjoitusten jakautuminen Helsingin Sanomien osastojen kesken.

Kirjoituksia löytyi yhdeksältä eri osastolta. Eniten kirjoituksia eli 14 kappaletta löytyi Kaupunki-osastolta, joka keskittyy pääasiassa Helsingin kaupunkialueen aiheiden ja tapahtumien uutisoimiseen. Seuraavaksi eniten kirjoituksia eli kuusi kappaletta löytyi Kotimaa-osastolta, jolla käsitellään Suomen sisäisiä uutisia ja tapahtumia. Kolmanneksi eniten kirjoituksia eli viisi kappaletta löytyi Mielipide-osastolta, Politiikka-osastolta ja HS Turku-osastolta. Otin mukaan kolme artikkelia Ulkomaat-osastolta, jotka käsitelivät nuorisorikollisuutta Ruotsissa, sillä niissä vertailtiin Ruotsin tilannetta Suomen tilanteeseen.

3.3 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi

Pertti Alasuutari (2011) kuvailee laadullista tutkimusta eräänlaiseksi mysteerien ratkaisemiseksi, monipuolisten ja erilaisten merkkien tulkitsemiseksi sekä uusien johtolankojen aktiiviseksi tuottamiseksi. Tutkittavaa ilmiötä pyritään erilaisten vihjeiden ja johtolankojen avulla ymmärtämään paremmin ja osoittamaan asioita, joita ei niin sanotusti paljaalla silmällä ensinäkemältä nähdä. Tutkimuskysymykseen vastaaminen laadullisen analyysimenetelmän avulla koskien nuorisorikollisuudesta rakentuvia merkityksiä tuntui luontevalta ja perustellulta valinnalta.

Käytän tutkielmani analyysimenetelmänä aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysiä voidaan pitää perusanalyysimenetelmänä, jonka avulla tehdään monenlaista tutkimusta. Sisällönanalyysin avulla tarkastellaan tekstin tai kirjoituksen merkityksiä. Tavoitteena on luoda sanallinen ja selkeä kuvaus ilmiöstä, jota tutkitaan. Menetelmässä analyysi perustuu aineistoon itseensä, ei ennalta määriteltyihin teoreettisiin käsitteisiin tai oletuksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 103.) Prosessin aluksi aineisto pelkistyy raakahavainnoiksi, jolloin sitä on helpompi hallita. Sen jälkeen havainnot yhdistetään yhdeksi tai muutamaksi havaintojen joukoksi. Aineistosta pyritään löytämään yhteinen nimittäjä, piirre tai sääntö, joka pätee koko aineistoon. (Alasuutari 2011.) Sosiaalisen konstruktionistisen ajatusperinteen valossa käsitykset rakentuvat tietystä ajassa ja paikassa vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa. Sisällönanalyysin avulla on mahdollista löytää vastauksia siihen, miten käsitykset nuorisorikollisuudesta ovat rakentuneet Helsingin Sanomien kirjoituksissa vuosien 2022 ja 2023 aikana yllä kuvatun menetelmän mukaisesti, eli aineiston jakamisella ensin raakahavaintoihin ja sen jälkeen niiden kokoamisella loogiseksi kokonaisuudeksi.

Lähdin liikkeelle lukemalla avoimin mielin aineistoksi valikoituneita artikkeleita. Ensimmäinen lukukerta oli yleisluontoinen ja sen tavoitteena oli varmistaa, että artikkelit sopivat tutkimuskysymykseen ja käsittelivät nuorisorikollisuutta. Aineistolähtöisen analyysin yhdysvaltalainen perinne nojaa aineiston pelkistämiseen, ryhmittelemiseen, alaja yläkategorioimiseen sekä pääkategorioiden ja yhdistävien kategorioiden luomiseen (Tuomi & Sarajärvi 2018, 114). Analyysi käynnistyy kysymällä tutkimuskysymyksen mukaisia kysymyksiä aineistolle. Tässä tutkielmassa lähdin liikkeelle kysymällä aineistosta, miten kirjoituksissa kuvataan nuorisorikollisuutta ja minkälaisia merkityksiä sille rakentuu. Miten nuorisorikollisuus määrittyy Helsingin Sanomien kirjoituksissa? Mitä ja miten ilmiötä kuvataan? Minkälaisia merkityksiä nuorisorikollisuudesta rakentuu?

Aineiston uuttera läpikäilyminen ja uudelleen lukeminen kuvaavat hyvin askelia, joiden avulla pääsin päätelmiini. Pyrin ensin pelkistämään, sitten ryhmittelemään ja lopuksi jäsentämään kirjoituksia nuorisorikollisuudesta loogiseksi ja aineistoa yhdistäviksi kategorioiksi. Ensimmäisten lukukertojen aikana kirjasin ylös asiasanoja, teemoja ja mielenkiintoisia ilmaisuja ja näkemyksiä, joita nuorisorikollisuudesta esitettiin. Alleviivasin ja ympyröin aineistosta nousevia havaintoja ja kirjoitin erilaisia asiasanalistoja, joita yhdistelin, ja pyrin löytämään luokille yhteisiä nimittäjiä. Lopullinen analyysi alkoi hahmottua järjestellessäni aineistosta nousevia teemoja nelikenttään huomatakseni, että asiakokonaisuudet luokittuivat kolmeen pääkategoriaan, joita olivat nuorisorikollisuuden ilmiön kuvaaminen, syiden kuvaaminen ilmiön taustalla sekä nuorisorikollisuuden torjuntakeinojen kuvaukset.

3.4 Tutkimuseettinen pohdinta

Tutkijalta vaaditaan herkkyyttä huomioida oman tutkimuksensa ongelmakohdat sekä eettistä ammattitaitoa tunnistaa ja välttää niitä (Eskola & Suoranta 1998). Tutkimuslupaa tässä pro gradu -tutkielmassa ei tarvita, sillä materiaalina toimivat Helsingin Sanomien kirjoitukset, jotka ovat kenen tahansa luettavissa ja hyödynnettävissä. Kuitenkin tutkimuseettistä pohdintaa on syytä käyttää myös tässä tutkielmassa. Tutkijan on käsitteellisten ja metodologisten valintojensa lisäksi ohjattava tutkimustaan korkeatasoisella ja harkitulla tutkimusetiikalla (Rauhala & Virokannas 2011, 13).

Konstruktionistiseen lähestymistapaan sisältyy ymmärrys siitä, että todellisuus ei ole tulkintoista vapaa. Myös tämä tutkielma osallistuu ilmiön konstruointiin ja on oman tulkintani tuote. Tuomen ja Sarajärven (2018, 109) mukaan aineistolähtöisessä tutkimuksessa on tarkkailtava sitä, että analyysi tapahtuu aineiston tiedonantojen ehdoilla eikä tutkijan ennakkoluulojen värittämänä. Itselläni oli vahvoja mielikuvia ja käsityksiä tutkimusaiheestani johtuen työkokemuksestani sijaispäteväenä sosiaalityöntekijänä. Olenkin joutunut läpi tutkielman teon tiedostamaan oman tutkijan positioni sekä tarkkailemaan omia ennakkoasenteitani, jotta ne eivät vaikuttaisi liikaa tutkielman tuloksiin. Tavoitteeni on vastata tutkimuskysymykseen ja lisätä ymmärrystä ilmiön ympärillä. Tavoitteeni näen eettisesti kestäväksi ja pyrkimykseni on ollut tehdä huolellista, rehellistä ja tarkkaa tutkimustyötä tutkielman kaikissa vaiheissa. Tähtäimessä on ollut, että tutkielmani ja aineistosta juontamani merkitykset nuorisorikollisuudesta olisivat mahdollisimman vakuuttavia ja uskottavia. Olen huomioinut tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeet (2019) ja noudattanut niitä parhaan kykyni mukaan kaikissa tutkielmani vaiheissa.

Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettisiin periaatteisiin kuuluu sen varmistaminen, että tutkimuksesta ei aiheudu tutkittavana oleville ihmisille, yhteisöille tai muille tutkimuskohteille riskejä, vahinkoja tai haittoja (TENK 2019, 9). Tutkielmassa tarkastellaan kirjoituksia nuorista rikoksilla oireilevista alaikäisistä ihmisistä, joita kutsutaan nuorisorikollisiksi. On tärkeää pohtia, miten nuoret itse kokevat heistä käytetyt ilmaisut. Leimaako ja poteroittaako terminologia heidät rikolliselle polulle, jolta heidän on vaikeampi leiman ja itseidentifikaation vuoksi myöhemminkään poiketa? Eettisyyden huomioiminen on lapsia ja nuoria koskevassa tutkimuksessa erityisen tärkeää. Sosiaalityön tutkimusaiheet liittyvät usein tavalla tai toisella ihmiselämän haavoittuvuuteen ja vaativat erityisen sensitiivistä tutkimusotetta. Olen pitänyt tämän mielessäni tarkastelemalla ja analysoimalla nuorisorikollisista käytävää keskustelua avoimesti, monitasoisesti ja arvovapaasti. Kirjoitusotteita valitessani olen huomioinut eettiset ohjeistukset ja varmistanut, että ne noudattavat hyvän journalismin periaatteita. Lisäksi olen otteita valitessani ja käsitellessäni pyrkinyt tekemään näkyväksi sen, kenen tai minkä tahon lausuntoa otteessa käytetään. Analyysini olen tehnyt mahdollisimman läpinäkyvästi ja huolellisesti. Tärkeänä tavoitteena on ollut varmistaa nuorten rikoksilla oireilevien ihmisarvoa kunnioittava ja sensitiivinen tutkimusote.

Sosiaalityössä ihmisoikeusperustaisuus nousee tärkeään asemaan. Vaikeiden ilmiöiden, ennakkoluulojen ja stereotyyppien sanoittaminen ja näkyväksi tekeminen on sosiaalityössä tärkeää, jotta ilmiöitä voidaan tunnistaa ja ongelmista kärsiviä ihmisiä tukea ja auttaa. Sosiaalityön tutkimuksen tulisi olla tutkittaville ihmisille rakentavaa ja hyödyllistä, jotta se olisi eettisesti kestävä (Rauhala & Virokannas 2011, 10). Ajatuksena on, että tutkielma nuorten rikollisuudesta lisäisi omalla pienellä panoksellaan tietoisuutta nuorten pahoinvoinnista ja osallistuisi siten nuorten vaikean tilanteen tunnistamiseen, sanoittamiseen ja auttamiseen.

4 NUORISORIKOLLISUUDESTA RAKENTUNEET MERKITYKSET

Tutkielmassa oli tarkoitus selvittää, minkälaisia merkityksiä nuorisoriikollisuudesta rakentui Helsingin Sanomien kirjoituksissa. Nuorisoriikollisuuden merkitykset rakentuivat nuorisoriikollisuuden ilmiön määrittelyjen, syiden määrittelyjen sekä nuorisoriikollisuuden torjuntakeinojen määrittelyjen kautta. Nuorisoriikollisuuden kerrottiin lisääntyneen ja kirjoituksissa nostettiin esille tapoja, joilla nuoret rikoksia tekevät. Ilmiöön liittyviä piirteitä kuvattiin, kuten sitä, että nuoret tekevät harvoin rikoksia yksin. Kirjoituksissa pohdittiin juurisyytä nuorisoriikollisuuden taustalla ja arvioitiin, että syytä ongelmalle on useita eikä syiden osoittaminen ole yksinkertaista. Lisäksi ilmiö kuvautui kirjoituksilla ratkaisukeinoista ja niihin kohdistuvista kriittisistä kannanotoista.

4.1 ”Katujengien huumaava kutsu” – nuorisoriikollisuus ilmiönä

Helsingin Sanomien kirjoituksissa nuorisoriikollisuuden merkitykset rakentuivat nuorisoriikollisuuden ilmiön määrittelyjen kautta. Ilmiö määrittyi erilaisten laadullisten piirteiden, kuten ilmiön kuvaamisen ja sen muuttumisen sekä rikoksen tekijöiden ja tekotapojen muuttumisen kautta. Ilmiö rakentui myös määrällisten arvojen ja tilastojen kautta.

HS Ytimessä-osasto pitää sisällään artikkeleita monista eri aihepiireistä, kuten tutkivia ja tieteellistä tietoa hyödyntäviä juttuja ja yhteiskunnallisia analyysseja, syvällisiä haastatteluja ja kirjeenvaihtajien reportaaseja eksoottisista paikoista. Ytimessä-osastolla oli kirjoitus nuorisoriikollisuudesta 9.4.2023. HS kävi kirjoitusta varten läpi kaikki Manner-Suomen käräjäoikeuksien vuonna 2022 antamat ryöstörikostuomiot, jotka lähtivät syyttäjältä päärikosnimikkeellä törkeä ryöstö ja joissa vähintään yksi vastaajista oli tekohetkellä 15–17-vuotias.

Vuonna 2022 Helsingissä tehtiin ennätys. Poliisi epäili vuoden aikana 244:ää alaikäistä ryöstöstä tai törkeästä ryöstöstä. Luku on suurin vuosikymmeneen. (HS Ytimessä, A41, 9.4.2023)

Nuorisorikollisuutta kuvataan otteessa määrällisten arvojen ja ominaisuuksien ja niiden muuttumisen kautta. Huomiota annetaan erityisesti rikollisuuden määrän kasvulle. Ilmiö rakentuu myös tekijöiden ikään liittyvän maininnan kautta. Alaikäisten sanotaan tehneen poikkeuksellisen paljon ryöstöjä ja sitä verrataan lukuihin kuluneen vuosikymmenen aikana. Maininnoista rakentuu kuva vaikeutuvasta ja pahenevasta ilmiöstä.

HS:n toimittaja haastatteli Tiede-osastolla julkaistussa artikkelissa Helsingin yliopiston sosiologian professori Eeva Luhtakalliota ja kriminologian professori Janne Kivivuorta. Artikkelissa kuvattiin nuorten rikollisuuden muuttumista ja kehittymistä vuonna 2022.

Alaikäiset ovat tehneet tänä vuonna poikkeuksellisen paljon ryöstöjä eri puolilla Suomea, ja nuorten väkivaltarikollisuus on myös raaistunut. Rikokset kasaantuvat epätasaisesti tietyille alueille ja yhä voimakkaammin pienelle tekijäjoukolle, joka tekee entistä enemmän rikoksia. (HS Tiede, A10, 12.12.2022)

Huoli nuorisorikollisuudesta rakentuu otteessa laadullisin kuvauksin – kertomalla, minkä tyyppisiä tekoja nuorisorikollisuus sisältää sekä vertaamalla ilmiön kehittymistä ja muuttumista viime vuosiin verratuna. Väkivallan sanotaan raaistuneen ja kasautuneen sekä maantieteellisesti että pienelle tekijäjoukolle. Ilmiön voidaan ajatella heijastavan yhteiskunnan polarisaatiota ja syrjäytymiskehitystä, jolloin huono-osaisuus kasautuu ja nuorten pahoinvointi ilmenee rikollisten tekojen raaistumisena. Määrien esiin tuomisen lisäksi artikkeleissa lueteltiin nuorten tekemiä rikostyyppisiä.

Nuorten väkivaltarikollisuuden kasvu näkyy lisääntyneinä ryöstöinä, pahoinpitelyinä ja henkirikoksina. (HS MieliPide, A3, 14.9.2023)

MieliPide-osaston kirjoituksessa siteerataan Iltalehden artikkelia nuorisorikollisuudesta ja kuvataan nuorten rikollista käyttäytymistä tekotyypeittäin. Toisen lehden kirjoituksen siteeraamisen voidaan nähdä kuvaavan painoarvoa, jota ilmiölle Helsingin Sanomissa annetaan.

Nuorisorikollisuuden nähtiin ilmenevän eri tavalla 2024 luvun Suomessa kuin aikaisemmin. Kirjoituksissa kuvailtiin väkivallan muuttumista ja kehittymistä. Sen sanottiin sisältävän aikaisempaa enemmän uhria nöyryyttäviä piirteitä.

Yksi uusi huolestuttava piirre väkivallassa on. Turussa ja muualla Suomessa pahoinpitelyihin on liittynyt nöyryyttäminen sekä tapahtumien kuvaaminen. Nuoret haastavat toisiaan tekemään rikoksia ja kuvaavat niitä. ”Aiemmin nuoret pyrkivät tekemään tämäntyypiset asiat piilossa valvontakameroilta. Nyt tuntuu, että kiinnijääminen on osa niin sanottua natsojen saamista. Ollaan ikään kuin ylpeitä tekemisistä ja tehdään väkivallan teot ja nöyryyttäminen rinta rottingilla”, lapsiasiavaltuutettu Pekkarinen sanoo. (HS Turku, A15, 22.3.2022)

Kirjoituksessa painottuu nuorten tekemien rikosten laadun muutos salassa tehtävistä rikoksista huomion ja julkisuuden hakemiseen. Käyttämällä sitaattia asiantuntija-aseman omaavan lapsiasiavaltuutettu Elina Pekkarisen haastattelusta korostetaan muutoksen huolestuttavuutta. Nuorten määritellään pönkittävän rikosten avulla omaa asemaansa vertaisjoukossa, minkä voi tulkita implikoivan laajempaa muutosta nuorten arvomaailmassa. Vaikka kyseisen jutun kontekstina toimivat lähtökohtaisesti Turkuun sijoittuvat tapahtumat, rikosten laadussa tapahtuneet muutokset yleistetään koskemaan koko Suomea.

Nuorisorikollisuutta kuvailtiin kirjoituksissa myös rikosten tekemiseen liittyvien piirteiden ja ominaisuuksien kautta. Kirjoituksissa todettiin, että nuorten tekemiä rikoksia leimaa yleensä se, että ne tehdään ryhmissä.

Helsingin Sanomien selvityksessä lähes kaikissa nuorten ryöstörikoksissa oli useampi kuin yksi tekijä. (HS Ytimessä, A41, 9.4.2023)

Tekijöitä sanotaan Ytimessä-osaston kirjoituksessa olevan lähes aina useampi kuin yksi, minkä voidaan tulkita arviona siitä, että nuori ei välttämättä tekisi rikoksia yksin. Näkemys on yhdenmukainen tutkimusten kanssa. Heiskasen (2024, 18) mukaan ryhmissä tehdyt rikokset ovat nuorten kohdalla yleisiä.

Nuorisorikollisuutta kuvattiin tekijöihin liittyvien piirteiden kautta, mitä kuvastavat iän ja pienen tekijäjoukon lisäksi sukupuolisidonnaisuus. Nuorisorikollisuus vaikuttaisi olevan ennen kaikkea poikien ongelma ja sen nähtiin koskevan vain harvoin tyttöjä. Ytimessä-osaston kirjoituksessa toimittaja on haastatellut poliisin nuorisoryhmässä työskentelevää rikoskonstaapeli Mia Pihlamo-Alankoa.

Onko se joku testosteronijuttu? Sitä rikoskonstaapeli Pihlamo-Alanko on miettinyt. Hän ei muista, milloin olisi kuulustellut tyttöä epäiltynä ryöstörikoksesta. ”Pojathan näitä tekevät.” (HS Ytimessä, A41, 9.4.2023)

Kirjoituksessa pohditaan syitä ilmiön sukupuolittuneisuuden taustalla. Taustalla voidaan ajatella olevan tyttöjä ja poikia koskevat erot, jotka liittyvät kulttuurisiin odotuksiin ja kasvatustapoihin, mahdollisesti myös geeniperimään. Tytöiltä saatetaan odottaa jo pienestä pitäen kilttiä ja soveliasta käytöstä, kun taas pojille sallitaan raisumpi ja fyysisempi käytös. Erojen voidaan siis ajatella selittyvän sosiaalisilla, kulttuurisilla ja biologisilla tekijöillä.

Kotimaa-osaston kirjoituksessa toimittaja haastatteli lapsiasiavaltuutettua Elina Pekkarista. Artikkelissa kuvataan ristiriitaa, joka nuorisorikollisuuteen ilmiönä liittyy. Toisaalta nuorisorikollisuus on hälyttävästi lisääntynyt, mutta samanaikaisesti nuoret käyttäytyvät paremmin kuin ennen. Artikkelissa pohditaan maahanmuuttajataustaisten nuorten rikollisuuden kehittymistä. Siinä käsitellään myös haastavaa keskustelukulttuuria, joka ilmiön ympärille on rakentunut.

”Kärjistyneessä keskusteluilmapiiirissä Pekkarinen sanoo välillä joutuvansa syytetyksi ulkomaalaistaustaisten nuorten rikollisuuden peittelystä. Ei minulla ole mitään tarvetta peitellä sitä tosiasiaa, että ulkomaalaistaustaisten nuorten keskuudessa väkivaltarikollisuus on väestömäärään suhteutettuna 2,8 kertaa yleisempää, eli lähes 300 prosenttia yleisempää kuin kantasuomalaisten keskuudessa.” (HS Kotimaa, A1, 10.10.2023)

Pekkarisen sitaatissa korostetaan määrällisten arvojen lisäksi avoimen keskustelukulttuurin vahvistamisen tärkeyttä ja pyritään irtisanoutumaan kärjistyneestä keskusteluilmapiiiristä, joka liittyy maahanmuuttotataustaisiin nuoriin ja heidän tekemiinsä rikoksiin. Otteesta voidaan tulkita, että asiantuntijat kohtaavat syytöksiä liittyen maahanmuuttajataustaisten nuorten rikollisuuden peittelyyn, mikä johtaa vaikeuksiin keskustella asiasta. Syytöksistä halutaan ravistautua irti.

Kaupunki-osaston artikkelissa ”Entinen nuorisorikollinen kertoo katujengien huumaavasta kutsusta – Paras torjuntakeino on samaan aikaan helppo ja vaikea” (HS 5.10.2023) analysoidaan nuorisorikollisuutta ja syitä sille, miksi nuoret haluavat liittyä rikollisiin jengeihin. Artikkelissa haastatellaan entistä nuorisorikollista ja Irti huumeista -järjestön kokemusasiantuntijaa Mertsä Tammista, lastensuojelun asiantuntijaa Vappu Taipalusta ja Suomen poliisijärjestöjen liiton puheenjohtajaa Jonne Rinnettä. Tamminen on entinen nuorisorikollinen, mutta auttaa nykyään nuoria pääsemään irti rikoskierteestä. Artikkelissa kuvaillaan, mistä tekijöistä katujengien huumaava kutsu muodostuu ja pohditaan

rikollisuuden hyötyvaikutuksia eli sitä, mitä nuoret mahdollisesti saavat rikollisesta toiminnasta ja rikosryhmään kuulumisesta.

Sellaisessa tilanteessa nuoresta voi tuntua huumaavan ihanalta, jos joku hyväksyykin hänet yllättäen omana itsenään – vaikka mukana tulisi vaarallisiakin asioita, kuten rikollisuutta. Nuorelle jengi voi edustaa sellaista ystävyyttä, yhteenkuuluvuutta, vertaistukea, kuulluksi ja nähdyksi tulemistä ja tapaa toteuttaa itseä, jota ei ole välttämättä saatavilla esimerkiksi omassa perheessä ja koulussa. (HS Kaupunki, A19, 5.10.2023)

Kirjoituksessa kuvataan tekijöitä, joiden vuoksi nuoren arvellaan hyötyvän rikollisryhmään kuulumisesta. Rikosten tekemisestä aiheutuvat euforiset tunteet ja hyväksynnän hakeminen määritellään kirjoituksessa motiiviksi teoille. Nuorten nähdään hakevan rikollisjengistä samaa yhteenkuuluvuuden tunnetta kuin muistakin viiteryhmistä. Jengielämän uskotaan tuntuvan nuoresta vetovoimaiselta, ja tarjoavan ikään kuin toisen perheen. Ilmiö rakentuu nuoren kokemusten kuvauksiin, kun hänet hyväksytään omana itsenään rikollisjengiin sekä näkemyksille siitä, mitä jengi saattaa nuorelle edustaa.

Helsingin Sanomat käsitteli gangsta rap -kulttuuria osana nuorisoriikollisuutta pääkirjoituksessaan ”Gangsta rap -kulttuurissa väkivallalla haetaan kunnioitusta” (HS 2.6.2022). Pääkirjoitukset ovat HS:n kannanottoja ajankohtaisiin aiheisiin ja ne laatii HS:n pääkirjoitustoimitus. Pääkirjoitukset heijastavat lehden periaatelinjaa riippumattomasta ja vapaasta tiedontuottamisesta sekä sananvapaudesta. Pääkirjoituksessa 2.6.2022 pohditaan nuorisoriikollisuutta ja jengiytymisilmiötä, kuvaillaan nuorten rikosentekotapoja ja todetaan, että vaikka nuorisoriikollisuus vähenee, nuorten vakava väkivaltariikollisuus lisääntyy. Koskelan teinisorma nostetaan pääkirjoituksessa järkyttäväksi esimerkiksi ilmiöstä. Gangsta rap -kulttuurin vaikutusta ilmiön syntyyn pohditaan.

Ei ole sattumaa, että tuomituilla jengiläisillä on maahanmuuttajatausta ja he ihannoivat väkivaltaista gangsta rap -kulttuuria, jossa eri jengit käyvät ikään kuin sotaa toisiaan vastaan. (HS Pääkirjoitus, A14, 2.6.2022)

Otteessa kuvataan rikosjengiläiset maahanmuuttajataustaisiksi sotaa käyviksi nuoriksi, minkä voidaan tulkita ilmentävän huolta nuorten rikollisesta jengikäyttäytymisestä ja taustalla vaikuttavista tekijöistä. Gangsta rap -kulttuuriin kuuluu ylellisen ja rikollisen elämäntavan ihannointi, huumeiden käyttö ja välittäminen sekä kunnioituksen hakeminen omassa viiteryhmässä, ja sen nähdään kietoutuvan nuorisoriikollisuuden rakentumiseen.

Gangsta rap -kulttuurin voidaan tulkita olevan osa nuorten kapinallista ilmaisua ja toimivan kanavana yhteiskunnallisten epäkohtien esille tuomiseksi samalla, kun se houkuttaa nuoria väkivaltaiseen ja rikolliseen elämäntapaan.

HS:n toimittaja haastatteli Kaupunki-osaston kirjoituksessa 15.3.2023 yliopistonlehtori Matti Näsiä Helsingin yliopiston kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutista. Artikkelissa käsitellään nuoria ja nuoria rikoksentekejiä, verrataan Ruotsin ja Suomen tilannetta toisiinsa sekä tarkastellaan yleistä asenneilmapiiriä nuorisoa kohtaan. Kirjoituksessa myös pohditaan nuorisorikollisuuden yhteydessä käytettyjä käsitteitä ja sitä, miten kansalaiset ne ymmärtävät.

Suomessa ja Helsingissä tulkitaan katujengeiksi liian herkästi mitä tahansa nuorisojoukkoja, jotka eivät oikeasti sellaisia ole, Näsi sanoo.
(HS Kaupunki, A7, 15.3.2023)

Näsin sitaatin voidaan tulkita korostavan näkemystä, jonka mukaan yleinen asenneilmapiiri on herkistynyt nuoria ja nuorisoporukoita kohtaan. Kun nuorisorikollisuudesta uutisoidaan näyttävästi, saattavat ihmiset mieltää kaikki nuorisojoukot katujengeiksi. Näin ilmiön ympärille rakentuneet käsitteet voivat ohjata ihmisten asenteita ja käyttäytymistä, ja heijastua tapaan, joilla nuoria kohdataan.

Kirjoituksissa nousi esille huoli niin sanotusta Ruotsin tiestä, jolla osa asiantuntijoista pelkää Suomen olevan. Ruotsissa nuorisorikollisuus on lisääntynyt ja raaistunut aiheuttaen vakavaa katujengirikollisuutta, ampumarikoksia ja jengien väkivaltaisia yhteenottoja myös nuorten alaikäisten joukossa. Osa asiantuntijoista kuitenkin kumoo huolen ja esittää perusteluita, miksi Suomen tilannetta ei voi verrata Ruotsin tilanteeseen. Kaupunki-osaston artikkelissa haastatellaan Helsingin entistä kasvatuksen ja koulutuksen apulaispormestaria, nykyistä Sdp:n kansanedustajaa Nasima Razmyaria. Lisäksi artikkelissa viitataan vasemmistopoliitikko Sami Kuuselan ja entisen sisäministerin Maria Ohisalo (vihr) näkemyksiin. Artikkelissa pohditaan keskusteluilmapiirin vaikeutta aiheen ympärillä ja vertaillaan Suomen ja Ruotsin tilannetta nuorisorikollisuuden ja katujengien osalta.

Razmyarin mielestä tilanne Suomessa on yhä hyvin erilainen kuin läntisissä naapurimaissa. ”Toki meidänkin lähiöissä on haasteita, mutta kyllä hyvällä asuntopolitiikalla on nimenomaan vältetty pahimpia ongelmia.” (HS Kaupunki, A16, 8.10.2024)

Otteesta voidaan tulkita, että yhteiskunnallisilla toimilla nuorisorikollisuuden ilmiön ajatellaan voitavan suoraan vaikuttaa. Asuntopoliittiset ratkaisut ovat näkemyksen mukaan pelastaneet Suomen luisumasta Ruotsin tielle. Näin segregatio ei pääse vahvistamaan eri asuinalueiden välille syntyviä eroja ja syventämään syrjäytymistä ja sosio-ekonomista epätasa-arvoa yhteiskunnassa.

4.2 ”Perinnöksi ulkopuolisuus” – juurisyiden määrittäminen

Helsingin Sanomien kirjoituksissa nuorisorikollisuuden merkitykset rakentuivat nuorisorikollisuuden ilmiön määrittelyjen lisäksi myös syiden määrittelyjen kautta. Kirjoituksissa esitettiin arvioita ongelman juurisyistä ja mietittiin mahdollisia tekijöitä nuorisorikollisuuden taustalla. Osassa kirjoituksia pohdittiin, mitkä tekijät ajavat nuoria kohti rikollisjengejä ja mitkä tekijät saattavat työntää heitä pois omasta yhteisöstä.

Kirjoituksissa kuvattiin usein samanaikaisesti nuorisorikollisuuden määrän lisääntymistä, siihen vaikuttavia tekijöitä ja ratkaisukeinoja ongelman selättämiseksi. Ytimessä-osaston kirjoituksessa nuorisorikollisuuden taustalla nähdään olevan useita syitä ja tekijöitä.

...ei ole yhtä syytä siihen, miksi alaikäisten ryöstörikokset ovat lisääntyneet niin valtavasti vain parissa vuodessa. (HS Ytimessä, A41, 9.4.2023)

Ilmiö määritetty maininnalla valtavasta ryöstörikosten määrän lisääntymisestä myös syiden määrän arvioinnilla. Nuorisorikollisuuteen johtavia tekijöitä, rangaistuskäytäntöjä ja poliittisia linjauksia liittyen esimerkiksi poliisien määrään käsitellään Poliitiikka-osaston artikkelissa 11.11.2022. Kirjoituksessa viitataan entisen jengirikollisen Miika Mehmetin näkemyksiin ja haastatellaan silloista sisäministeri Krista Mikkosta (vihr).

Nuorisorikollisuus on lisääntynyt viime aikoina, vaikka sitä ennen siinä oli hyvää laskusuuntaa. Jos olisikin olemassa joku yksi selkeä syy, se auttaisi ratkaisujen löytämisessä. (HS Poliitiikka, A11, 11.11.2022)

Kirjoituksissa nostetaan esille, että nuorten rikoskäyttäytymiseen on useita syitä, eikä syiden osoittamista nähty helppona. Otteista on tulkittavissa, että syiden löytäminen auttaisi nuorisorikollisuuden ratkaisemisessa ja suunnan kääntämisessä kohti parempaa.

Nuorisorikollisuuden juurisyyksi määrittyi erityisesti yhteiskunnan eriarvoistuminen. Väestö jakautuu eli polarisoituu kahtia, jolloin toinen osa kansasta menestyy, osallistuu aktiivisesti yhteiskunnan kehittämiseen ja julkiseen keskusteluun, kun toinen osa elää köyhyydessä, työttömänä ja yhteiskunnan ulkokehillä.

Yhteiskunnan eriarvoistumiskehitys vahvistaa jengiytymistä. (HS Pääkirjoitus, A14, 2.6.2022)

Juurisyyt kaikkien nuorten kohdalla ovat samat, ovat he maahanmuuttajia tai eivät. Eli syrjäytyminen ja se, ettei löydetä omaa paikkaa maailmassa. Sitä paikkaa haetaan sitten jengeistä. (HS Poliitiikka, A11, 11.11.2022)

Yhteiskunnan eriarvoistumiskehitys nostetaan kirjoituksissa merkittävään rooliin pohdittaessa syitä ilmiön taustalla. Syrjäytymisen tulkitaan vahvistavan jengiytymistä ja rikollista käyttäytymistä sekä lisäävän jengien vetovoimaa, sillä erityisesti nuorilla on tarve kuulua yhteisöön ja löytää sitä kautta paikkansa maailmassa. Ilmiön ei nähdä koskettavan ainoastaan maahanmuuttajataustaisia nuoria.

Nuorisorikollisuuden syyksi määrittyvät myös maahanmuuttajien syrjäytyminen ja epäonnistunut kotouttaminen. Maahanmuuttajataustaisten perheiden kohdalla alhainen kielitaito, työttömyys ja heikko integroituminen suomalaiseen yhteiskuntaan nähtiin niin ikään syinä nuorten maahanmuuttajataustaisten nuorten rikolliselle käyttäytymiselle.

*Jos perimmäiset syyt ovat kaikille samat, miksi ulkomaalaistaustaiset ovat näin vahvasti ylliedustettuja katujengeissä?
"Se on huolestuttavaa ja kertoo siitä, että kotouttamisen ja integroimisen osalta on paljon työtä tehtävänä. Maahanmuuttajataustaisten nuorten joukossa on paljon niitä, jotka ovat jo pitkään asuneet Suomessa tai ovat useamman sukupolven maahanmuuttajia. Se selvästi kertoo siitä, että myös kotouttamista täytyy parantaa."* (HS Poliitiikka, A11, 11.11.2022)

Politiikka-osastolle sijoittuvassa silloisen sisäministeri Krista Mikkosen (vihr) sitaatissa pohditaan kotouttamisen ja maahanmuuttajataustaisten nuorten integroitumista ja tuodaan esille, että suomalaisen yhteiskunnan toimet ovat olleet riittämättömiä. Tämän voidaan ajatella kertovan ongelman yhteiskunnallisesta ulottuvuudesta, jolloin nuorisorikollisuuden juurisyyt linkittyvät poliittisiin linjauksiin ja yleiseen yhteiskunnalliseen asenneilmapiiriin. Nuorisorikollisuuden taustatekijäksi rakentuvat siten myös maahanmuuttajien syrjäytyminen ja epäonnistunut kotouttaminen.

”Erityisesti ulkomaalaistaustaisissa perheissä on tärkeää, että vanhemmat integroituvat yhteiskuntaan. Erityisesti äitien pitää päästä kouluttautumaan ja töihin.” (HS Kotimaa, A1, 10.10.2023)

Kotimaa-osastolle sijoittuvassa lapsiasiavaltuutetun Elina Pekkarisen sitaatissa tuodaan esille näkemys, jonka mukaan maahanmuuttajataustaisten perheiden kohdalla heikko integroituminen suomalaiseen yhteiskuntaan on taustalla nuorten rikolliselle käyttäytymiselle. Erityisesti äidin kouluttautumisen ja työllistymisen tärkeyttä korostetaan. Tämän voidaan tulkita indikoivan yhteiskunnallisen tason ulottumista perhekontekstiin, jolloin perheiden hyvinvointi ja yhteiskunnassa mukana toimiminen heijastuisi nuoriin ja heidän hyvinvointiinsa.

Ulkomaat-osaston artikkelissa ”Jengien jäljillä” (19.8.2022) käsitellään Ruotsin veristen jengisotien juurisyitä. HS:n toimittaja on haastatellut ruotsalaista toimittaja-kirjailijaa Diamant Salihua, joka on seurannut vuosia Ruotsin jengirikollisuutta. Artikkelissa käsitellään ”Ruotsin tietä” sekä sitä, miten Suomi voisi välttää Ruotsin tekemät virheet. Salihu toteaa artikkelissa, että Suomessa segregatio eli alueiden eriarvoistuminen ei ole yhtä pitkällä kuin Ruotsissa. Salihu korostaa, että on tärkeää pitää huolta, että yhteiskuntaan ei synny eristettyjä saaria, joissa ihmiset eivät käy töissä eivätkä puhu kieltä.

”Segregaatioalueilla ihmiset elävät niin pitkään yhteiskunnan ulkopuolella, että seuraava sukupolvi saa perinnökseen ulkopuolisuuden, mikä on vaarallista.” (HS Ulkomaat, A27, 19.8.2022)

Salihun sitaatissa tuodaan esille sukupolvittunutta ulkopuolisuuden ketjua, jonka nähdään koskettavan erityisesti maahanmuuttajataustaisia perheitä. Maininnan syrjäytymiskehityksen vaarallisuudesta voidaan nähdä korostavan ulkopuolisuuden perinnön haittoja ja syrjäytymisen seurauksia lapsille ja nuorille etenkin maahanmuuttajataustaisissa perheissä.

HS:n rikostoimittaja Anne Kantola pohtii Kaupunki-osastolla 7.3.2023 julkaistussa kirjoituksessaan syitä nuorisoriikollisuudelle. Hän tuo yhtenä näkökulmana esille syrjäytymisen kehityskulun, joka alkaa koulusta ja päättyy nuorisoriikollisuuteen.

On liikaa poikia, jotka eivät pärjää koulussa esimerkiksi keskittymishäiriöiden vuoksi. Monen tarina on samanlainen: ensin tulee pikkurikoksia, sitten koulu jää paitsioon. Polku kohti tulevaisuutta katkeaa kesken. Mutta toive menestymisestä ja vertaisten arvostuksesta ei katoa minnekään. Jokainen meistä haluaa tehdä muut ja itsensä ylpeäksi. (HS Kaupunki, A17, 7.3.2023)

Kirjoituksessa pohditaan, että monet rikolliselle polulle ajautuvat nuoret eivät pärjää koulussa eivätkä siten pysty liittymään koulun pedagogiseen ryhmään, ja etsivät viiteryhmää koulun ulkopuolelta. Lasten ja nuorten tarpeiden ja asenteiden nähdään heijastuvan nuorisorikollisuuden kehittymiseen polarisaation ja syrjäytymiskehityksen ohella. Näin ilmiöön punoutuu yhteisöllisen ja rakenteellisen näkökulman rinnalle yksilöllinen taso. Ryhmään kuulumisen tarve nostetaan otteessa tärkeäksi taustatekijäksi, ja sen nähdään vaikuttavan nuorten käyttäytymiseen. Mikäli nuori ei pärjää koulussa eikä saa siellä arvostusta, saattaa hän hakea menestymistä ja arvostusta muista viiteryhmistä.

Katujengi voi tarkoittaa nuorelle ystäviä, turvaa ja rakasta yhteisöä. Syyt kuulua rikollista toimintaa pyörittävään ryhmään voivat siis olla hyvin inhimillisiä. (HS Kaupunki, A19, 5.10.2023)

Kaupunki-osaston otteesta ilmenee, että syiden kuulua rikollisryhmään tulkitaan liittyvän inhimillisiin tekijöihin. Näkemyksen mukaan rikollinen ryhmä voi tarjota turvaa, ystäviä ja yhteenkuuluvaisuuden tunnetta. Rikollisryhmä valitaan, koska sen ajatellaan olevan parempi vaihtoehto kuin se, että nuorella ei olisi mitään ryhmää, mihin kuulua.

Mielipide-osastolla julkaistussa mielipidekirjoituksessaan aluevaltuutettu ja sosiaali- ja terveyslautakunnan jäsen Pertti Jussila (vihr) kritisoi sosiaalityöhön tehtyjä heikennyksiä ja kuvailee lastensuojelun olevan kriisissä. Jussilan mukaan nuorisorikollisuus on kasvanut rinta rinnan lastensuojelun kriisin kanssa.

Näköalattomuus johtaa epätoivoon ja epätoivo rikollisuuteen. (HS Mielipide, A12, 5.11.2022)

Jussilan kirjoituksessa nuorten rikollisen käyttäytymisen taustalla kerrotaan olevan näköalattomuutta ja epätoivoa. Tämän voi tulkita johtuvan yhteiskunnassa vallitsevasta polarisaatiosta ja syrjäytymisestä sekä yleisestä ilmapiiristä, joka heijastelee toivottomuutta.

Iltalehdestä lainatussa HS:n mielipidekirjoituksessa käsitellään nuorisoriikollisuutta ja kuvaillaan, kuinka nuorten väkivaltarikollisuuden kasvu näkyy lisääntyneinä ryöstöinä, pahoinpitelyinä ja henkirikoksina. Kirjoituksessa pohditaan myös taustatekijöitä nuorisoriikollisuuden lisääntymiselle. Sekä nuorten että vanhempien psyykkiset ongelmat nähdään osana juurisyytä nuorisoriikollisuuden taustalla, eikä niihin katsottu löytyvän riittävästi apua, tukea tai hoitoa.

Joillakin on taustalla psyykkisiä ongelmia, joihin ei ole saatu ajoissa apua. Myös kotoa opittu väkivaltaisuus tai yleinen näköalattomuus heijastuvat nuorten käytökseen. (HS Mielipide, A3, 14.9.2023)

Psyykkiset ongelmat ja avun saamisen vaikeus yhdistetään kirjoituksessa nuorten pahoinvointiin ja rikollisen käyttäytymisen lisääntymiseen. Mainintojen kotoa opitusta väkivaltaisesta käytöksestä ja yleisestä näköalattomuudesta voidaan ajatella ilmentävän kotikasvatuksen ja perheiden roolin merkityksen korostamista. Avun saamisen hankaluuden voidaan tulkita kuvastavan hyvinvointiyhteiskunnan tukipilareiden horjumista, mikä osaltaan lisää nuorten pahoinvointia ja perheiden keinottomuutta ja yksin jäämistä.

Keskiluokkaisen väestön viikonloppuinen harmittomalta vaikuttava huumeiden viihdekäyttö nousee Helsingin Sanomissa yhdeksi syyksi nuorisoriikollisuudelle.

Kouluttamattomille ja syrjäytymisvaarassa oleville nuorille huumekauppa näyttää houkuttelevalta ja rahakkaalta tieltä kohti menestystä. Se on bisnestä, jonka rahoittajina toimii valkokauluksinen kansanosamme. ... Sitä [kokaiinia] käyttävistä monet ovat nuoria menestyjiä ja heitä, jotka koulushoppailevat lapsensa parempiin kouluihin pois ”ongelmalähiöiden” vaikutuksesta. (HS Kaupunki, A17, 7.10.2023)

Kaupunki-osastolle sijoittuvassa rikostoimittaja Anne Kantolan kirjoituksessa tarkastellaan keskiluokan moraalikäsitteiden selittämätöntä ristiriitaa ja sen yhteyttä nuorisoriikollisuuteen. Moraaliristiriidalla kuvataan keskiluokkaisen, koulutetun ja hyvinvoivan väestönosan arvovalintoja. Keskiluokkainen väestönosa suojelee omia lapsiaan rikollisuudelta ostamalla asuntonsa hyvistä kaupunginosista ja siten koulushoppaamalla lapsilleen hyvät koulut. Samalla sama väestönosa tukee huumekauppaa omalla huumeiden viikonloppuisella viihdekäytöllään. Syrjäytyneiden nuorten nähdään pitävän huumekauppaa houkuttelevana ja vetovoimaisena tapana ansaita helppoa rahaa ja saada menestystä. Näin yhteiskunnassa

vaikuttavan polarisaation voidaan ajatella syvenevän ongelman taakse kätkeytyvien piilevien dynamiikkojen kautta.

Tiede-osaston artikkelissa kuvataan ilmiötä, jota kutsutaan herkistymisteoriaksi. Teorian kerrotaan pohjaavan sosiologi Emile Durkheimin ajatuksiin 1890-luvulta, jonka mukaan jopa luostarissa, jota asuttavat virheettömät pyhimykset, olisi rikoksia. Näkemyksen mukaan ihmiset ovat herkistyneitä sille, minkälaista käytöstä pidetään väkivaltana. Kun väkivalta yhteiskunnassa yleisesti vähenee, yhä lievemmat loukkaukset herkistytään tunnistamaan väkivaltana.

Väkivallan käsitteen ala on pitkällä kestolla laajentunut kattamaan aiempaa lievempiä tekoja, kun yleinen elintaso, elinajanodote ja turvallisuus on yhteiskunnassa kohentunut. ... Jos mietitään esimerkiksi sitä, miten nuorten tyttöjen kohtaamaan seksuaaliseen häirintään suhtauduttiin 1990-luvulla ja miten siihen suhtaudutaan nykyään, on tapahtunut vallankumous. (HS Tiede, A10, 12.12.2022)

Käsitys siitä, mitä pidetään rikollisena tekona, muuttuu ajan kuluessa ja yhteiskunnan kehityksen mukana. Suhtautumisen muuttumista nuorten tyttöjen kokemaan seksuaaliseen häirintään kuvataan vallankumouksellisena. Tämän voidaan tulkita vaikuttavan käsityksiin, joita ihmisillä on nuorisorikollisuuden lisääntymisestä. Ilmoitusherkkyuden madaltuessa rikokseksi mielletystä käytöksestä ilmoitetaan ja se kirjataan virallisiin rekistereihin aiempaa herkemmin.

Kirjoituksissa pohdittiin sosiaaliturvan merkitystä ilmiön kehittymiselle. Nykyisen hallituksen kerrottiin tehneen leikkauksia sosiaaliturvaan, ja osa asiantuntijoista oli huolissaan leikkausten vaikutuksista jo nyt syrjäytymisriskin alla oleviin ihmisiin ja perheisiin. Poliitika-osastolle sijoittuvassa kirjoituksessa toimittaja on haastatellut sisäministeri Mari Rantasta (ps). Artikkelissa käsitellään nuorisorikollisuteen vaikuttavia tekijöitä.

Sen sijaan hallituksen sosiaaliturvaleikkaukset ovat herättäneet huolta myös rikollisuuteen liittyen. (HS Poliitika, A2, 13.10.2023)

Toimittaja nostaa otteessa sosiaaliturvan heikennykset huolta aiheuttavaksi asiaksi. Useissa kirjoituksissa sivuttiin sosiaaliturvan leikkausten yhteyttä nuorten ja perheiden hyvinvoinnin heikkenemiseen ja pohdittiin niiden vaikutusta yhteiskunnan huolestuttavaan eriytymiskehitykseen. Sisäministeri Rantasen (ps) vasta-argumentissa todetaan, ettei sosiaaliturvan heikennyksellä tai vahvistamisella ole suoraa yhteyttä nuorisoriikollisuuteen.

Se on pikkaisen suoraan vedetty johtopäätös, että jos sosiaaliturvaan kajotaan, nuoret liittyvät katujengeihin. (HS Poliitikka, A2, 13.10.2023)

Poliittiset painotukset tulevat näkyviin otteessa. Hallituksen edustaja ei näe suoraa syy-yhteyttä tehtyjen leikkausten ja nuorisoriikollisuuden välillä. Yhteiskuntakriittinen keskustelu nuorisoriikollisuuden syistä leikkaa läpi useiden kirjoitusten.

Osassa kirjoituksia nuoret miellettiin uhreiksi. Heidät määriteltiin olosuhteiden, ontuvan ja turvattoman kasvatuksen tuotoksiksi sekä yhteiskunnan hylkäämiksi lapsiksi. Toisaalta rikollisiin jengeihin kuuluvat nuoret nähtiin jengien suurimpina uhreina.

Huomattava osa rikollisuuteen ajautuneista nuorista on joutunut läpi elämänsä aikuisten laiminlyömäksi. (HS Mielipide, A12, 5.11.2022)

Katujengien suurin uhri ovat rikollisessa toiminnassa mukana olevat nuoret itse, sanoo Irti huumeista -järjestön kokemusasiantuntija Merts Tamminen. (HS Kaupunki, A19, 5.10.2023)

Turvallisten ja läsnä olevien aikuisten puute nähtiin yhtenä tekijänä nuorisoriikollisuuden taustalla. Uhrinäkökulma painottuu otteessa, jossa nuoret nähdään sekä rikollisuudella oireilevina aktiivisina toimijoina että myös rikollisen toiminnan suurimpina uhreina. Näkökulmien voidaan tulkita indikoivan tarvetta kutsua vanhemmat nykyistä aktiivisemmin ja vahvemmin mukaan lasten kasvatukseen. Hukassa oleva vanhemmuus voidaan nähdä yhtenä juurisyynä lasten ja nuorten pahoinvoinnille.

4.3 ”Lujan lempeä puuttuminen” – nuorisoriikollisuuden torjumisen keinoja

Helsingin Sanomien kirjoituksissa nuorisoriikollisuuden merkitykset rakentuivat ilmiön ja syiden määrittelyjen lisäksi nuorisoriikollisuuden torjuntakeinojen määrittelyjen kautta. Kirjoituksissa käsiteltiin erilaisia keinoja ehkäistä, hillitä ja kitkeä nuorisoriikollisuutta. Niissä myös esitettiin kritiikkiä jo tehtyjä toimenpiteitä kohtaan.

Ratkaisuja nuorisorikollisuuden kitkemiseksi haettiin koko yhteiskunnan värväämisestä mukaan ongelman selättämiseen, vanhempien kasvatusvastuun korostamisesta ja vahvistamisesta sekä nuorten osallistamisesta. Esitetyt ratkaisut ovat jaettavissa koviin ja pehmeisiin toimiin. Koviin toimiin kuuluvat vaatimukset rangaistusten koventamisesta, rikosvastuun alentamisesta 15-vuotiaista 13-vuotiaisiin sekä erilaisten pakkokeinojen ottamisesta käyttöön. Monissa kirjoituksissa toistui huoli auktoriteettien puuttumisesta nuorten elämässä. Pehmeisiin toimiin kuuluvat nuorten kuulemisen ja osallistamisen lisääminen, ”mukaan kutsuminen”, yhteistyön lisääminen ja nuorten arvostamisen vahvistaminen.

Jengit tarvitsevat uusia, nuoria jäseniä jatkuvasti ja yrittävät houkutella heitä riveihinsä. Käytännössä pehmeä keino olisi viranomaisyhteistyö sellaisen nuoren kohdalla, jonka pelätään olevan lipsumassa katujengiin. ”Nuorelle pitäisi voida näyttää, että hän on osa suomalaista yhteiskuntaa eikä katujengiä.” (HS Kaupunki, A20, 3.10.2023)

Suomen poliisijärjestöjen liiton puheenjohtaja Jonne Rinteen sitaatti Kaupunki-osastolla ilmentää pehmeitä keinoja nuorisorikollisuuden torjumiseksi, kuten viranomaisyhteistyön tiivistämistä sekä nuoren osallistamista ja yhteiskunnan toimintaan mukaan kutsumista. Jengiytymisen ja nuorten pahoinvoinnin juurisyitä ei poliisi pysty HS:n näkemyksen mukaan yksin ratkaisemaan vaan siihen arvioitiin tarvittavan moniammatillista yhteistyötä.

...poliisi ei pysty puuttuman jengiytymisen juurisyihin. Niiden ratkaisemiseksi tarvitaan kaupunkien, hyvinvointialueen, koulujen ja vanhempien yhteistyötä. (HS Turku, A25, 1.4.2023)

Toimittaja nostaa Turku-osaston kirjoituksessa rikosylikomisario Juha Kainosen näkemyksen yhteistyön merkityksestä nuorisorikollisuuden torjumisen keinovalikoimaan. Sen lisäksi ennaltaehkäiseville toimille annetaan erityisen paljon painoarvoa. Ulkomaat-osaston artikkelissa pohditaan Ruotsin nuorisorikollisuutta ja verrataan tilannetta Suomen tilanteeseen.

Paljon puhutun Ruotsin jengirikollisuuden tien välttämiseksi on Kaakisen mukaan lähdeittävä jengirikollisuuden ennaltaehkäisystä. Siihen liittyy poliisin interventoiden lisäksi myös erilaiset moniammatilliset keinot auttaa nuoria, jotka ovat päätyneet rikolliseen toimintaan. (HS Ulkomaat, A35, 19.12.2023)

Toimittaja viittaa yliopistolehtori ja kriminologi Markus Kaakisen näkemyksiin nuorisoriikollisuuden ennaltaehkäisystä, erilaisista interventioista ja moniammatillisesta yhteistyöstä nuorisoriikollisuuden torjuntakeinoina. Ehdotettujen toimien voidaan tulkita heijastelevan näkemystä koko yhteiskunnan valjastamisen tarpeellisuudesta ja eri ammattilaisten yhteen liittymisen tärkeydestä nuorisoriikollisuuden kitkemiseksi.

Politiikka-osaston kirjoituksessa 17.12.2023 kuvaillaan ja kritisoidaan toimenpiteitä, joilla nuorisoriikollisuutta on yritetty torjua. Toimittaja on jutussaan haastatellut eläköitynyttä syyttäjää Eija Velitskiä ja oikeusministeri Leena Meriä (ps).

Velitskin mukaan nuorisoriikollisuuden ennaltaehkäisemistä onkin syytä lähestyä keinona, jolla yhteiskunta säästää sievoisen summan. Samalla se myös säästää jäseniään valtavilta inhimillisiltä kärsimyksiltä. (HS Poliittikka, A36, 17.12.2023)

Näkemyksen mukaan ongelma olisi halvempi ja helpompi ehkäistä ennalta kuin korjata jälkeinpäin. Näin torjuntakeinoksi rakentuu raha ja puhe taloudesta. Myös inhimilliset tragediat, joita nuorten rikoskäyttäytymiseen liittyvät, voitaisiin näkemyksen mukaan minimoida ennaltaehkäisevin toimin.

Perheiden ja läsnä olevien vanhempien merkitys korostui useissa kirjoituksissa. Perheiden osallistamista pidettiin tärkeänä tapana puuttua nuoren vahingolliseen käyttäytymiseen ja haitalliseen kehitykseen. Asennemuutosta vanhempien vastuun korostamisesta kaivattiin läpi koko yhteiskunnan ja aikuisjohtoista kasvatusta peräänkuulutettiin. Turku-osaston kirjoituksessa käsitellään nuorten väkivaltaista käytöstä ja pohditaan keinoja ehkäistä ongelmaa.

”Vanhempien mukaan ottaminen synnyttää varsinkin lapsella ja nuorella tietynlaisen syyllisyyden kokemuksen, mutta myös tunteen siitä, että hänestä välitetään”, Pekkarinen korostaa. (HS Turku, A15, 22.3.2022)

Lapsiasiavaltuutettu Elina Pekkarisen sitaatti korostaa vanhempien aktivoimisen ja valjastamisen tärkeyttä. Vanhempien mukaan ottamisesta aiheutuvan syyllisyyden kokemuksen voidaan ajatella aiheuttavan nuorelle merkityksellisyyden ja rakastetuksi tuleminen tunteen. Tällä voidaan ajatella olevan oleellinen rooli nuoren emotionaaliselle, sosiaaliselle ja henkiselle kehitykselle. Osallistavalla kasvatuksella voidaan osoittaa nuorelle, kuinka tärkeä nuori on sekä sosiaalista häntä yhteiskunnan sääntöihin.

Kirjoituksissa pohdittiin, miten päättäjät aikovat reagoida nuorisorikollisuuden ehkäisemiseen. Hallituksen keinovalikoimista nostettiin esille erilaisia keinoja puuttua ongelmaan. Kotimaa-osaston kirjoituksessa verrataan Suomen nuorisorikollisuutta Ruotsiin ja käsitellään ilmiön ratkaisukeinoja.

Hallitus aikoo muun muassa koventaa jengirikollisuuteen liittyvien rikosten rangaistuksia, korottaa törkeän ampuma-aserikoksen rangaistusasteikkoa sekä laajentaa poliisin pakkokeinoja. (HS Kotimaa, A18)

Rangaistusten koventaminen ja poliisin pakkokeinojen laajentaminen ovat osa kovia torjuntakeinoja ongelman ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. Kovat keinot nähtiin yhtenä tapana ratkaista ongelma, minkä voidaan tulkita heijastavan jyrkempää poliittista asenneilmapiiriä yhteiskunnassa.

Monissa kirjoituksissa nostettiin esille huolta nuorten syrjäytymisestä ja sen haitallisista vaikutuksista. Ratkaisun avaimia etsittiin oman yhteisön sisältä puhuttaessa maahanmuuttajataustaisten nuorten tekemistä rikoksista. Mediassa tulisi näkemyksen mukaan esitellä samastuttavia esikuvia ja sankaritarinoita niistä maahanmuuttajanuorista, jotka eivät ole lähteneet rikolliselle tielle. Omakohtaisten kokemusten kertominen nuorille voisi toimia esteenä rikolliselle tielle lähtemiselle.

”Ehkä kokemusasiantuntijat saisivat nuoret näkemään rikollisen gangsta rap -kulttuurin vähemmän houkuttelevana.” (HS Poliitiikka, A36, 17.12.2023)

Politiikka-osastolta lainatussa oikeusministeri Leena Meren (ps) sitaatissa pohditaan, toimisiko kokemusasiantuntijoiden käyttö vastavoimana gangsta rap -kulttuurille ja siten ehkäisisi nuorten rikollista käyttäytymistä. Kokemusasiantuntijoiden käyttämisen voidaan tulkita lukeutuvan pehmeisiin keinoihin nuorisorikollisuuden torjumiseksi.

Kirjoituksissa tuotiin esille maahanmuuttajien kielitaidon vahvistamisen tärkeys osana heidän osallistamistaan ja integroimistaan suomalaiseen yhteiskuntaan. Ytimessä-osastolla julkaistussa artikkelissa ”On totuuden aika” (3.11.2023) käsitellään maahanmuuttoa tilastojen valossa liittyen työllistymiseen, rikollisuuteen ja syrjäytymiseen. Etenkin mahanmuuttajataustaisten äitien työllistyminen sai huomiota osakseen.

Suomessa äitien työssäkäyntiä pidetään melkein itsestäänselvytenä, mutta kaikkialla ei ajatella samoin. Silti perinteiset sukupuoliroolit ovat vain osaselitys heikonpuoleisiin lukuihin. Tutkimusten mukaan vielä merkittävämpiä työllistymisen esteitä ovat esimerkiksi kehno kielitaito ja syrjintä. (HS Kuukausiliite, A30, 3.11.2023)

Kirjoituksessa pohditaan perinteisten sukupuoliroolien olevan vain osasyynä maahanmuuttajataustaisten äitien syrjäytymiselle ja heikolle työllistymiselle. Tärkeämpiä syinä nähdään kielitaidon puute ja maahanmuuttajien kohtaama syrjintä. Otteen voidaan tulkita kertovan yhteiskunnassa vahvistuvasta näkemyksestä kielitaidon merkityksen suhteen ja kuvastavan kielitaidon tärkeyttä osana integroitumista. Sen voidaan myös tulkita sisältävän kantaväestöön liittyvän vaatimuksen syrjinnän lopettamisesta.

Kirjoituksissa esiteltiin erilaisia hankkeita ja toimintaohjelmia, joilla nuorten tilannetta on pyritty parantamaan. Konkreettisia esimerkkejä nuorten tukemisesta ovat Ankkuritoiminta ja Rokki-hanke, joihin viitattiin useissa kirjoituksissa. Ankkuritiimi osallistuu nuoren ongelmien ratkomiseen, jos rikoksen tekijä on alaikäinen. Siinä työskentelevät sosiaalityöntekijä, poliisi, psykiatrinen sairaanhoitaja, nuorisotyöntekijä ja sosiaaliohjaaja. Nuori voi päästä rokkitiimin asiakkaaksi, jos hän on tehnyt rikoksia toistuvasti tai syyllistynyt yhteen vakavaan rikokseen. Tiimissä ovat mukana rikosseuraamustyöntekijä, erityisopettaja, psykiatrinen sairaanhoitaja, sosiaalityöntekijä ja sosiaaliohjaaja. Tarkoituksena on katkaista nuoren rikoskierte, ja antaa hänelle tukea ja kuntoutusta. Myös nuoren perheeseen pyritään löytämään keskusteluyhteys. Rokkitiimin asiakkaaksi pääsevät 12–29-vuotiaat.

Hallitusohjelmassa mainitaan myös Ankkuritoiminnan kehittäminen. Siinä pyritään ehkäisemään nuorten ajautumista rikoskierteeseen. Se on suunnattu 15–17-vuotiaille nuorille, joilla ei vielä ole vakavia ja toistuvia rikoksia. (HS Kotimaa, A37, 17.12.2023)

Rokki lähtee siitä, että vakavia rikoksia tekevä nuori tarvitsee pitkäkestoista tukea. Ei riitä, että viranomaiset ja ammattilaiset tekevät suunnitelmia väkivallan ehkäisemiseksi. Lapset, nuoret ja perheet on otettava mukaan ehkäisytyöhön. (HS Turku, A15, 22.3.2022)

Kotimaa-osaston ja Turku-osaston kirjoituksissa kerrotaan hankkeista ja niiden toiminnasta. Tuki on pitkäkestoista matalan kynnyksen palvelua, jolloin nuori voi saada apua tilanteeseensa ilman ajan varaamista ja byrokratiaa. Hankkeiden ja toimintaohjelmien voidaan ajatella lukeutuvan nuorisoriikollisuuden pehmeisiin torjuntakeinoihin.

Kritiikkiä tehdyille toimenpiteille esitettiin useissa kirjoituksissa. Kirjoituksissa pureuduttiin erityisesti lyhytjänteisiin kehittämishankkeisiin, joiden ongelmaksi nähtiin se, että ”pyörää yritetään keksiä uudelleen” eikä kehitettyjä uudistuksia tuoda pitkäjänteisesti käytännön tasolle. Hanketyön kuvailtiin uuvuttavan ja turhauttavan niiden piirissä työskenteleviä asiantuntijoita, eikä mikään taho koordinoi hankkeiden tuloksia hankkeiden päättymisen jälkeen. Pilotit koettiin hyödyllisiksi, mutta kehittämishankkeiden positiivisten tulosten nähtiin jäävän liian usein sanahelinäksi ja hyvien ideoiden tasolle.

Toinen ongelma on lyhytjänteisyys. Hankkeet ovat usein määräaikaaisia, ja ne on perustettu erillisen määrärahan turvin. Määräraha ei yleensä riitä edes analysoimaan saatua tulosta, ja siksi hyvätkin toiminnot lopetetaan. Ja sitten kaikki aloitetaan taas uudestaan. ... Nuorten rikoksia torjutaan laajalla rintamalla, mutta kukaan ei ota kokonaisvastuuta nuoresta, sanovat kriitikot. Työryhmä toisensa jälkeen istuu ”keksimässä pyörän uudelleen”, eikä aiempien kokeilujen tuloksia malteta analysoida. (HS Kotimaa, A37, 17.12.2023)

Hanketyötä kritisoidaan Kotimaa-osaston kirjoituksessa määräaikaaisuudesta ja siitä, että saatuja tuloksia ei ehditä viemään käytännön tasolle tai juurruttamaan osaksi pysyviä käytäntöjä. Nuorisoriikollisuutta torjutaan sen mukaan laajasti, mutta lyhytjänteisesti. Otteen voidaan tulkita kertovan turhautumisesta määräaikaista rahoitusrakennetta ja vaihtuvia projekteja kohtaan.

Helsingin Sanomien kirjoituksissa nousi huoli moraalipaniikista, joka värittää ja vaikeuttaa yleistä keskustelua ilmiöstä. Moraalipaniikki kuvaa tilannetta, jossa median uutisoinnin myötävaikutuksella jokin kielteinen ilmiö saa suhteettoman paljon huomiota osakseen, ja ihmiset alkavat reagoida pelon kautta näkemiinsä ja kokemiinsa asioihin. Nuorisoriikollisuutta käsittelevässä kirjoituksessa Kotimaa-osastolla sivutaan ilmiötä.

Valtiotieteen tohtori Pekkarinen on tutkinut nuorisoriikollisuutta pitkään ja arvelee, että vallalla on nyt moraalipaniikki. Osin se on perusteltua, mutta reilua olisi todeta ääneen, että yleisesti ottaen nuoriso käyttäytyy paremmin kuin aikaisemmin. (HS Kotimaa, A1, 10.10.2023)

Lapsiasiavaltuutetun Elina Pekkarisen näkemyksen mukaan nuorisoriikollisuutta ilmiönä selittää osin moraalipaniikki, mutta otteessa haastetaan huomioimaan myös näkemys siitä, että nuoriso käyttäytyy nykyään paremmin kuin aikaisemmin. Tästä huolimatta ihmiset saattavat alkaa tulkita tilanteita pelon kautta, mikä osaltaan lisää väkivallan uhkaa.

”Pelko on yhteiskunnallisesti ongelmallinen ilmiö, koska se yleensä lisää väkivallan todennäköisyyttä. Ihmiset alkavat varustautua astaloin ja teräasein ja varautuvat reagoimaan väkivaltaisesti erilaisissa tilanteissa.” (HS Kotimaa, A1, 10.10.2023)

Pekkarisen sitaatissa kuvataan noidankehämäisesti pahenevaa tilannetta, jossa ihmiset reagoivat mahdolliseen väkivallan uhkaan varustautumalla erilaisin asein, mikä toisaalta lisää väkivallan todennäköisyyttä. Kyseessä on yhteiskunnallisesti ongelmallinen kierre, jonka voidaan tulkita kertovan nuorisoriikollisuusongelman moniulotteisuudesta ja mutkikkaista syy-yhteyksistä.

Kirjoituksissa oltiin huolissaan poliisin ja lastensuojelun määrärahoista, ammattitaitoisista työntekijöistä ja muista resursseista, sillä niiden ei nähty olevan riittäviä ongelman selättämiseen. Perttu Jussilan (vihr) mielipidekirjoituksessa pohditaan erilaisia nuorisoriikollisuuden torjuntakeinoja.

Jengiytyminen ja nuorisoriikollisuuden kasvu ovat estettävissä paremmalla sosiaalityön resursoinnilla. Tähän olisi jo herättävä. (HS Mielipide, A12, 5.11.2022)

Otteessa toivotaan ongelmaan heräämistä ja painotetaan, että nuorisoriikollisuutta voitaisiin estää paremmalla sosiaalityön resursoinnilla. Näkemys voidaan tulkita osaksi yhteiskunnallista poliittista keskustelua siitä, mitkä tekijät auttaisivat nuoria ja ohjaisivat heidät oikealle polulle elämässä. Jussilan mielipidekirjoitus jatkuu kritiikillä kovia torjuntakeinoja kohtaan.

Tätä kriisiä ei ratkota pelotteilla vaan toivolla. Kovemmat rangaistukset eivät ehkäise ainuttakaan sellaista rikosta, joiden taustalla on toivottomuus. (HS Mielipide, A12, 5.11.2022)

Otteesta on luettavissa näkemys, jonka mukaan nuoria pystytään paremmin auttamaan pehmein keinoin ja sosiaalityön resurssoinnein. Tästä voidaan tulkita, että nuoria koskettava yhteiskunnallinen asenneilmapiiri määrittää nuorten käyttäytymistä. Tällöin nuorten toivottomuuden ja näköalattomuuden rinnalle tulisi tarjota toivon ilmapiiriä, sekä uskoa tulevaan.

HS kysyi lukijoilta ratkaisuehdotuksia nuorisoriikollisuuden kitkemiseksi sekä ostoskeskusten ja katujen rauhoittamiseksi. Turku-osastolle sijoittuvassa kirjoituksessa toimittaja listaa lukijoiden esittämiä nuorisoriikollisuuden torjuntakeinoja.

Poliisin, lastensuojelun ja lastenjärjestöjen sekä vapaaehtoisten vanhempien pitäisi muodostaa ryhmiä, jalkautua nuorten joukkoon ja puuttua lujan lempeästi kaikenlaiseen rettelöintiin sekä luoda nuorille mahdollisuus keskustella. (HS Turku, A15, 22.3.2022)

Ratkaisuksi tarjotaan aikuisjohtoisuutta, lujan lempeää puuttumista sekä keskusteluyhteyden luomista nuorten ja aikuisten välille. Muita ratkaisuehdotuksia ovat valvonnan lisääminen, kotiintuloaikojen asettaminen, harrastuksiin ohjaaminen, poliisien koulukierrosten lisääminen, rikosoikeudellisen vastuun ulottaminen 15-vuotiaiden sijasta 13-vuotiaisiin, nuorten valjastaminen yhteiskuntapalveluun sekä yleisen yhteistyön lisääminen eri toimijoiden ja nuorten välillä. Jopa klassisen taustamusiikin soittamista ostoskeskuksissa ehdotetaan keinoksi rauhoittaa nuorten käyttäytymistä.

Nuorten asiantuntijuuden lisäämistä pidettiin yhtenä keinona ehkäistä nuorisoriikollisuutta. Nuorten äänen sivuuttaminen saattaa näkemyksen mukaan aiheuttaa rajattua toimijuutta, kaventunutta osallisuutta sekä hiljennettyä ääntä. Sosiaali- ja kulttuuriantropologi Suvi Jaakkolan kirjoitus Mieli-pideosastolla 18.10.2023 käsittelee syitä nuorisoriikollisuuden taustalla ja esittelee ratkaisukeinoja ongelmaan.

Lasten ja nuorten väkivaltaisen käytöksen pohjimmaiset syyt eivät selviä heidän maailmansa ulkopuolelta käsin. Siksi meidän aikuisten tulisi kiinnittää huomiota siihen, miten alaikäisiä väheksyvät kulttuuriset ajatusmallit vaikuttavat kykyymme ratkaista yhteiskunnallisia ongelmia. ... Julkisessa keskustelussa Suomi näyttäytyykin aikuisten maana, jossa lasten ja nuorten toimijuus, ääni ja osallisuus on rajattu liki olemattomaksi jopa heitä itseään suoraan koskevilla asioilla. ... Lapsilla ja nuorilla on käsissään syvällisin ja totuudenmukaisin asiantuntijuus omasta yhteisöstään. (HS Mieli-pide, A29)

Alaikäisiä väheksyvät kulttuuriset ajatusmallit nähdään haitallisina ja niiden arvioidaan vaikuttavan kykyymme ratkaista yhteiskunnassa piileviä ongelmia. Ajatuksen mukaan aikuiset eivät kykene selvittämään ongelmaa nuorten maailman ulkopuolelta käsin vaan ratkaisuja tulisi hakea nuorten maailman sisältä - vahvistamalla nuorten omaa ääntä ja kysymällä nuorilta itseltään, mitä asialle voitaisiin tehdä. Lasten ja nuorten toimijuus, ääni ja osallisuus nähdään rajattuina, mikä näkemyksen mukaan vaikeuttaa nuorten ymmärtämistä ja heidän maailmansa tavoittamista. Kirjoituksesta voidaan tulkita, että suomalaisten tulisi haastaa kulttuurisia käsityksiään siitä, miten lapset ja nuoret yhteiskunnassa nähdään ja kohdataan. Näkemyksen mukaan lapsilla ja nuorilla on itsellään syvällisin ja totuudenmukaisin asiantuntijuus, ja tätä tulisi nykyistä enemmän kunnioittaa.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä tutkielmassa tarkasteltiin Helsingin Sanomien kirjoituksissa rakentuneita merkityksiä nuorisoriikollisuudesta sosiaalisen konstruktionismin viitekehyksessä. Merkitykset rakentuivat nuorisoriikollisuuden ilmiön, syiden ja nuorisoriikollisuuden torjuntakeinojen määrittelyjen kautta.

Sosiaalisen konstruktionismin näkökulmasta katsottuna nuorisoriikollisuuden ilmiö, syyt tai ratkaisuehdotukset eivät ole jäykkiä objektiivisia totuuksia, vaan tulkintoja totuuden rakentumisesta Helsingin Sanomien artikkeleissa. Helsingin Sanomat valitsee tietyt haastateltavat ja asiantuntijat, käyttää tiettyjä sitaatteja haastateltavien sanomisista ja painottaa tiettyjä näkökulmia ilmiön kuvaamisessa. Minä tutkielman tekijänä käytän omaa harkintaa siinä, mitä otteita poimin HS:n jutuista ja mitä sitaatteja ja aineisto-otteita käytän. Tässä toteutuu jo lähtökohtaisesti sosiaalisen konstruktionismin ydin – ei ole olemassa mitään objektiivista faktaa vaan on näkökulmia ja välähdyksiä siitä rakennelmasta, jonka tekstin laatija päättää näyttää. Näin ollen HS:n kirjoituksista ei voi vetää suoria johtopäätöksiä siitä, minkälaista suomalainen nuorisoriikollisuus on. Toki kirjoituksia analysoimalla voidaan saada viitteitä siitä, miltä nuorisoriikollisuus näyttää Suomessa vuosina 2022 ja 2023.

5.1 Yhteenveto

Nuorisoriikollisuuden ilmiö rakentui määrällisten ja laadullisten kuvausten kautta. Rikollisuuden kerrottiin lisääntyneen, väkivallan kasautuneen ja ulkomaalaistaustaisten nuorten rikollisuuden kasvaneen. Ilmiön muuttumista kuvailtiin monin eri tavoin. Väkivallan kerrottiin raaistuneen ja sisältävän aiempaa enemmän nöyryyttäviä piirteitä. Tekoja kuvataan aikaisempaa useammin sosiaaliseen mediaan, minkä nähtiin lisäävän uhrin nöyryytystä. Ilmiö rakentui lisäksi tekijöiden kuvailujen kautta. Kirjoituksissa nostettiin esille tekijöiden nuori ikä verrattuna aikaisempaan sekä ilmiön sukupuolittuneisuus. Poikien kerrottiin tekevän tyttöjä enemmän rikoksia. Näkemys ilmiön kasautumisesta pienelle tekijäjoukolla on samassa linjassa aikaisempien tutkimusten (mm. Forss 2023) kanssa, joiden mukaan pieni osa nuorista tehtailee suuren osan rikoksista. Ilmiö rakentui myös

tekotapojen kuvausten kautta, sillä nuorten kerrottiin tekevän rikoksia useimmiten kahdestaan tai ryhmässä.

Kirjoituksissa oli mainintoja erilaisista rikostyypeistä. Erityisesti ryöstörikokset ovat HS:n mukaan lisääntyneet. Lisäksi pohdittiin nuorten omien asenteiden muuttumista rikollisuutta ja kiinnijäämistä kohtaan. Kirjoituksissa kerrottiin, että aikaisemmin nuoret ovat yrittäneet välttää kiinnijäämistä, mutta nyt rikollisuutta värittää uutena piirteenä tietynlainen välinpitämättömyys sen suhteen, jääkö tekijä kiinni. Kirjoituksissa arvioitiin, että ilmiön taustalla ovat hyötyvaikutukset, joita rikolliseen käyttäytymiseen liittyy. Nuorten nähtiin saavan kunnioitusta, asemaa ja statusta tekojen myötä. Nuori saattaa myös kokea yhteenkuuluvuuden tunnetta rikollisryhmään kuuluessaan. Kirjoituksissa pohdittiin nuorisorikollisuuteen liittyviä käsitteitä. Niiden arvioitiin olevan haastavia. Ryöstelevä nuorisoporukka ei HS:n mukaan tarkoita samaa kuin katujengiläinen, vaikka nämä usein sekoittuvatkin keskenään. Huolta herätti myös Ruotsin tie, jolla Suomen pelätään olevan.

Nuorisorikollisuuden ilmiö määrittyi ilmiön kuvaamisen lisäksi myös juurisyiden rakentumisen kautta. Syiden arvioitiin olevan moninaisia ja johtuvan ennen kaikkea yhteiskunnan eriarvoistumisesta. Taustalla nähtiin olevan maahanmuuttajien syrjäytyminen ja epäonnistuneet kotouttamistoimet. Monien nuorten kerrottiin kasvavan kahden kulttuurin välissä ja kokevan juurettomuutta, jolloin kulttuurien välinen railo merkitsee sitä, että nuori ei koe kuuluvansa mihinkään. Syyt rakentuivat nuorten tarpeiden ja asenteiden kautta. Nuorilla on voimakas tarve kuulua ryhmään. Taustalla kerrottiin olevan nuorten kokeman epätoivon ja psyykkisten ongelmien, joihin on vaikea saada apua. Kotikasvatus nähtiin tärkeänä syynä nuorten rikolliselle käyttäytymiselle. Monilta lapsilta ja nuorilta kerrottiin puuttuvan turvallisia aikuisia elämässään. ”Keskiluokan moraalikäsitusten selittämätön ristiriita” nähtiin myös syynä ja taustatekijänä nuorisorikollisuudelle. Tällä tarkoitetaan sitä, että korkeasti koulutetut ja hyvin toimeentulevat vanhemmat koulushoppaavat lapsensa parempiin kouluihin suojellakseen lapsiaan joutumasta ”pahoille teille”, mutta tukevat huumekauppaa ja siten nuorisorikollisuutta viihdekäyttämällä huumeita viikonloppuisin.

Kirjoituksissa pohdittiin sosiaaliturvan riittävyttä sekä leikkausten ja säästöjen vaikutuksia ongelman pahenemiseen. Turvattomat nuoret nähtiin itse rikollisjengien uhreina. Syyt rakentuivat herkistymisteoriaan liittyvien kirjoitusten kautta. Sillä tarkoitetaan ilmiötä, jolloin rikoksista ja väkivallanteoista ilmoitetaan sitä herkemmin, mitä vähemmän

yhteiskunnassa väkivaltaa ja rikollisuutta on. Tällöin syyt nuorisoriikollisuuden lisääntymisen taustalla olisivat ilmoitusherkkyydessä, eivät niinkään absoluuttisessa rikosten määrän lisääntymisessä.

Nuorisoriikollisuuden ilmiö rakentui ilmiön kuvaamisen ja juurisyiden pohtimisen lisäksi torjuntakeinoihin liittyvien kirjoitusten kautta. Ratkaisuksi nuorisoriikollisuuden ongelmaan haettiin nuorten mukaan kutsuminen osaksi yhteiskuntaa syrjäytymisen vastavoimana. Tärkeiksi keinoiksi taistella ongelmaa vastaan nostettiin moniammatillinen yhteistyö sekä ennaltaehkäisevät toimet. Torjuntakeinot määrittyivät perheiden merkityksen korostamisen kautta. Perheet tulisi HS:n mukaan valjastaa mukaan ongelman selättämiseen, aikuisen roolia tulisi vahvistaa ja kasvatusvastuuta korostaa. Torjuntakeinoiksi rakentuivat poliittisten linjausten arvioiminen. Pehmeitä keinoja, kuten yhteistyötä ja ennaltaehkäiseviä toimia kaivattiin lisää. Toisaalta myös kovia keinoja ongelman ratkaisemiseksi tuotiin esille.

Kokemusasiantuntijoiden käyttämistä pohdittiin yhtenä ehkäisykeinona ongelmaan. Erityisesti maahanmuuttajataustaisten nuorten kohdalla sankaritarinoiden luominen tavallisista nuorista ja heistä uutisoiminen nostettiin keinoksi taistella ongelmaa vastaan. Yhtenä ratkaisuehdotuksena nähtiin huomion kiinnittäminen median tapaan kirjoittaa ja puhua ilmiöstä. Näkemyksen mukaan rikoksista ei pitäisi kirjoittaa siten, että se houkuttelee lisää nuoria rikolliselle polulle. Moraalipaniikin tunnistamista pidettiin tärkeänä osana ilmiötä – sen mukaan nuorisoriikollisuudesta kirjoitetaan klikkihakuisesti ja ongelmaa liioitellen. Maahanmuuttajataustaisten äitien työllistymisen ja kielitaidon lisäämisen nähtiin olevan yksi tie tukea heidän lapsiaan ja nuoriaan sekä ehkäistä syrjäytymistä.

Kirjoituksissa esiteltiin ja kritisoitiin tehtyjä toimenpiteitä ongelman ehkäisemiseksi. Pitkäjänteisiä toimintaohjelmia ja hankkeita kaivattiin. Myös hyssyttelevän keskusteluilmapiiirin muuttaminen avoimempaan suuntaan ja käsitteiden selkeyttäminen nähtiin keinoina helpottaa tilannetta. Ratkaisuehdotuksiksi nousivat maininnat poliisiin ja sosiaalihuollon resurssien riittävydestä. Niiden kerrottiin olevan riittämättömiä, ja lastensuojelun arvioitiin olevan kriisissä. Myös lukijoiden ehdotuksia nostettiin ratkaisuiksi, ja lisäksi kyseenalaistettiin kulttuurinen tapa suhtautua nuoriin Suomessa.

Kirjoituksista rakentui kuva vaikeutuvasta ja pahenevasta nuorisoriikollisuuden ilmiöstä. Yhteiskunnan eriarvoistumiskehitys ja polarisaatio nostettiin merkittävään rooliin

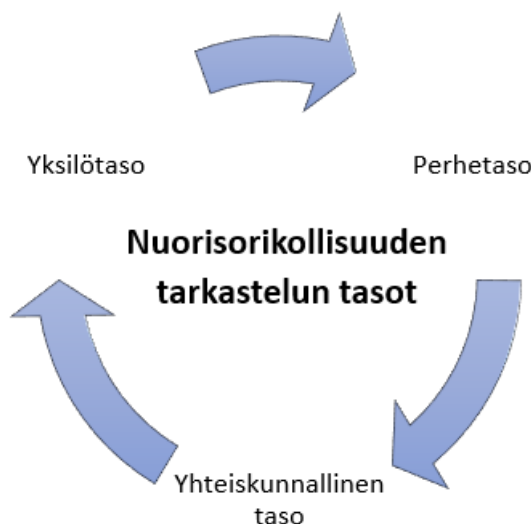
nuorisorikollisuuden rakentumisessa. Syiden osoittamista ei kuitenkaan nähty helppona. Syrjäytymisen tulkittiin vahvistavan rikollista käyttäytymistä ja lisäävän rikollisjengien vetovoimaa. Etenkin maahanmuuttajataustaisten nuorten ja perheiden syrjäytymisen, epäonnistuneen kotouttamisen ja kielitaidottomuuden kerrottiin vaikuttavan nuorten rikolliseen käyttäytymiseen. Yhteiskunnallisilla toimilla, kuten asuinalueiden suunnittelulla, nähtiin pystyttävän vaikuttamaan segregatioon ja eriytymiskehitykseen.

Nuorten lisääntyvän pahoinvoinnin voidaan tulkita ilmenevän rikollisten tekojen raaistumisena ja uhrin nöyryyttämisenä. Nuorten määriteltiin pönkittävän rikosten avulla omaa asemaansa vertaisjoukossa, minkä voi tulkita implikoivan laajempaa muutosta nuorten arvomaailmassa. Erot ilmiön sukupuolittuneisuuden taustalla heijastelivat sosiaalisia, kulttuurisia ja biologisia tekijöitä. Rikosten tekemisestä aiheutuvat euforiset tunteet ja hyväksynnän hakeminen määrittyivät motiiveiksi teoille. Gangsta rap -kulttuurin voidaan tulkita toimivan kahtalaisesti. Se tarjoaa nuorille kanavan kapinalliseen ja yhteiskuntakriittiseen ilmaisuun, mutta samalla kutsuu nuoria väkivaltaiseen ja rikolliseen elämäntapaan. Yleisen asenneilmapiirin voidaan tulkita herkistyneen. Rikoksista ilmoitetaan herkemmin ja aikaisempaa vähäisemmät teot määritellään rikoksiksi. Myös herkkyys tulkita nuorten kaveriporukoita katujengiläiseksi voidaan nähdä lisääntyneen. Näin ilmiön ympärille rakentuneiden käsitteiden voidaan ajatella ohjaavan ihmisten asenteita ja käyttäytymistä nuoria kohtaan.

Hukassa oleva vanhemmuus määrittyi yhdeksi juurisyyksi nuorten pahoinvoinnille ja rikolliselle käyttäytymiselle. Perheen merkityksen korostamisen voidaan tulkita heijastavan yhteiskunnassa vahvistuvia arvoja ja toisaalta näkemystä siitä, että yhteiskunta ei voi yksin kantaa kasvatusvastuuta lapsista eikä hoitaa nuorisorikollisuuden ongelmaa. Toisaalta torjuntakeinoja haettiin koko yhteiskunnan, perheiden ja nuorten osallistamisesta.

Avun saamisen vaikeuden voidaan tulkita kuvastavan hyvinvointiyhteiskunnan tukipilareiden horjumista, mikä osaltaan lisää nuorten pahoinvointia ja perheiden keinottomuutta. Keskiluokkaisen väestöosan moraaliristiriidan voidaan nähdä kertovan ongelman piilevistä dynamiikoista ja vaikutuksesta polarisaation kehittymiseen. Pysyvät toimintamallit ja jatkuva hankerahoitus voidaan tulkita tärkeiksi keinoiksi ehkäistä nuorten rikollisuutta. Voidaan myös ajatella, että suomalaisten tulisi kyseenalaistaa kulttuurisia käsityksiään siitä, miten lapset ja nuoret yhteiskunnassa nähdään ja kohdataan.

Tutkielman tulosten perusteella voidaan tulkita johtopäätöksinä, että nuorisoriikollisuutta, nuorisoriikollisuuden juurisyitä ja nuorisoriikollisuuden torjuntakeinoja voidaan tarkastella eri tasoilla: yksilötasolla, perhetasolla ja yhteiskunnallisella tasolla. Tasot ovat toisiinsa nähden vuorovaikutuksellisessa suhteessa, kuten kuvio 1 osoittaa.



Kuvio 1. Johtopäätökset nuorisoriikollisuuden tarkastelutasoista

Yksilötason tarkastelussa keskitytään nuoren ominaisuuksiin, asenteisiin ja arvoihin. Myös nuoren sosiaaliset suhteet, koulunkäynti, elämäntavat kuten päihteiden käyttö ja harrastukset sekä psyykkiset ongelmat lukeutuvat yksilötason tekijöihin. Perhetason tarkastelussa painottuvat kasvatustyyli sekä vanhempien osallisuuteen ja perheiden vuorovaikutussuhteisiin liittyvät tekijät. Perheen taloudelliset tilanteet, vanhempien päihteiden käyttö ja osallisuus työmarkkinoilla liittyvät perhetason tarkasteluun. Tuloksista voidaan tulkita, että osallistavalla kasvatuksella on oleellinen rooli nuoren emotionaaliselle, sosiaaliselle ja henkiselle kehitykselle. Hukassa oleva vanhemmuus nähdään riskinä nuoren rikolliselle käyttäytymiselle ja rikollisjengiin liittymiselle. Yhteiskunnallisen tason tarkastelussa huomio kiinnittyy yhteiskunnan rakenteisiin, sosiaaliseen eriytymiseen ja polarisaatioon. Syrjäytyminen on taustalla monen nuoren rikolliselle käyttäytymiselle. Poliittiset linjaukset, ennaltaehkäisevät toimintaohjelmat ja sosiaalityön resurssit kuuluvat yhteiskunnallisen tason tarkasteluun.

Nuorisorikollisuuden vaikuttavia tekijöitä voidaan analysoida kaikkien kolmen tason kautta. Esimerkiksi maahanmuuttajataustaisten kielitaidottomuutta voidaan tarkastella yksilötason, perhetason sekä yhteiskunnallisen tason näkökulmasta. Yksilötasolla kyse on nuoren kielitaidon puutteesta. Perhetasolla kyse on koko perheen kielitaidottomuudesta, jolloin lapsi ei opi suomen kieltä ydinperheessään. Ilmiön yhteiskunnallisen tason tarkasteluun lukeutuvat esimerkiksi heikoksi jääneet kotouttamistoimet, kielikurssien puute sekä koulutusjärjestelmän kykenemättömyys vastata kielen opetuksen tarpeeseen.

On tärkeää huomata, että nuorten tarpeet ja asenteet tai perheiden syrjäytyminen yhteiskunnan ulkopuolelle ei tapahdu tyhjiössä vaan ponnistavat yhteiskunnallisesta eriarvoisuudesta, eikä niitä tällöin voi johtaa nuorten tai perheiden syyksi.

5.2 Pohdinta

Nuorisorikollisuuden sisältyy useita ristiriitaisia elementtejä ja tasoja. Yhtäältä nuoret ovat vielä alaikäisiä ja osin lapsia, joihin liitetään mielikuvia lapsenomaisesta viattomuudesta, puhtoisuudesta ja johdateltavuudesta. Toisaalta rikollisuuden liitetään mielikuvia strategisuudesta, tietoisista valinnoista ja pahuudesta. Teemaan liittyy myös toiseuden näkökulma. Rikolliset nähdään marginaalissa olevina, muusta yhteiskunnasta syrjässä kulkevana toisina, muista erillisinä ja erilaisina. Medialla onkin suuri vastuu siitä, mitä ja miten nuorisorikollisuudesta kirjoitetaan. Näkökulmien valinnassa tulisi huomioida, että media ei omalta osaltaan vahvistaisi nuorten rikollista käyttäytymistä ja syrjäytymistä käyttämällä nuoria leimaavia ilmaisuja. Vahingollisena voidaan pitää myös uutisointia, jossa nuoret rikoksen tekijät kohotetaan sankareiden, marttyyrien tai ”julkkisten” asemaan.

Ristiriitaa aiheuttaa myös se, että toisaalta nuorisorikollisuus on vähentynyt, sillä nuoret tekevät nykyään harvemmin rikoksia kuin aikaisemmin. Kuitenkin rikosten määrä on lisääntynyt, sillä rikoksilla oireilevat nuoret tekevät niitä enemmän kuin aikaisemmin. Rikoskäyttäytyminen on muuttunut rikostyypeittäin, sillä esimerkiksi omaisuusrikokset ovat vähentyneet, mutta kannabikseen liittyvät rikokset ovat lisääntyneet. Ristiriita nousee esille myös median tavoissa uutisoida ilmiöstä. Helsingin Sanomat kirjoittaa nuorisorikollisuuden lisääntyneen hälyttävästi, mutta toisaalta moraalipaniikki-teorian ja herkistymisteorian näkökulmista voidaan ajatella, että nuorisorikollisuusteema saa näkyvyyttä yhteiskunnassa tapahtuvasta muusta kehityksestä johtuen. Kun rikoksia tehdään vähemmän, pienetkin teot

tulkitaan rikoksiksi. Moraalipaniikki saattaa ilmentää median tapaa ja tavoitetta saada huomiota jutuilleen. Raflaavat otsikot kiinnittävät kansan huomion ja myyvät. Suurin osa nuorista voi paremmin kuin koskaan, mutta pieni marginaalinen joukko voi vastaavasti huonommin kuin koskaan. Kuitenkin uutisointi viittaa paikoitellen siihen, että kaikki nuoret voisivat huonosti ja olisivat avun ulottumattomissa. Tämä saattaa aiheuttaa sen, että ihmiset alkavat pelätä kaikkia nuoria, ja myös kunnolliset nuoret alkavat varustautua astaloin ja puukoin. Tämä taas omalta osaltaan lisää väkivallan uhkaa. Myös maahanmuuttotaustaisten nuorten tekemiä rikoksia nostetaan suomalaisessa mediassa esille, vaikka todellisuudessa maahanmuuttotaustaisten nuorten tekemät rikokset ovat suhteellisesti vähentyneet viime vuosien aikana.

Terminologian epäselvyys vaikeuttaa ilmiöstä keskustelemista ja jopa asiantuntijoiden on vaikea osoittaa, miten eri ryhmittymät jakautuvat. Katujengeillä ei tarkoiteta alaikäisten tekemiä ryhmämuotoisia ryöstörikoksia, vaan ne edustavat pysyvämpää ja kiinteämpää ryhmästruktuuria, jonka johtosuhteet ovat organisoidumpia ja hierarkkisempia. Katujengien jäsenet ovat useimmiten täysi-ikäisiä ja rikollisuus niissä on järjestäytyneempää. Terminologia aiheuttaa viranomaisille haastetta sen tunnistamisessa, kuka kuuluu mihinkin ryhmään. Rikollisista nuorisojengeistä ei kuitenkaan ole pitkä matka katujengeihin, ja ilmiöön tulisi suhtautua riittäväällä vakavuudella ennen kuin edessä on niin suuria haasteita, että niitä ei enää pystytä korjaamaan.

Mediaa on kutsuttu yhteiskunnan portinvartijaksi, joka valikoiden raottaa tärkeinä pitämiensä tapahtumien ja ilmiöiden verhoa, ja saattaa kansalaiset tietoiseksi siitä, mikä milloinkin on tärkeää ja huomionarvoista. Media ei milloinkaan ole arvovapaa vastuusta tai eettisistä velvoitteistaan, vaan tulee samalla luoneeksi mielikuvia ja rakentaneeksi merkityksiä kirjoittamistaan ilmiöstä. Median luomilla representaatioilla on roolinsa siinä, miten yhteiskunnassa meneillään oleviin ilmiöihin suhtaudutaan. Elonheimon (2010) mukaan median käyttämä diskurssi on rikollista elämäntapaa vahvistava, ei heikentävä.

Kuten Kaakinen ja Näsi (2021, 11) toteavat, olisi tärkeää saada lisää tutkimustietoa siitä, mitkä tekijät selittävät rikoskäyttäytymistä ja sen muutoksia kaikkein rikosaktiivisimmassa suomalaisten nuorten ryhmässä. Näin ongelmaan olisi helpompaa löytää ratkaisuja ja osoittaa resursseja oikein. Nuorten itsensä tutkimista tarvitaan lisää. He ovat asiantuntijoita omassa asiassaan ja heiltä tulisi kysyä, mitä pitäisi tehdä, jotta he voisivat paremmin.

Nuorten oman äänen vahvistamista ja sanoman kuulemista pitäisi korostaa. Nuoria syyllistävät kirjoitukset tuskin edistävät ongelman ratkaisemista mitenkään. Suomessa vallitsevaa alaikäisiä väheksyvää kulttuurista ajatusmallia pitäisi mielestäni pyrkiä haastamaan.

Gangsta rap -kulttuuria kritisoidaan, mutta on tärkeää pysähtyä pohtimaan, mistä gangsta rap -kulttuurin ihannointi johtuu ja mistä tarve kulttuurille juontaa. Gangsta rap -kulttuuria voidaan pitää tärkeänä kanavana sosiaalisten ja poliittisten epäkohtien esille tuomisessa. Sen kautta etenkin syrjäytymisuhan alla olevat nuoret ja marginaalissa elävät saavat äänen. Gangsta rap voi olla tapa ilmaista turhautumista ja vihaa yhteiskunnallista epäoikeudenmukaisuutta kohtaan. En kuitenkaan näe gangsta rap -kulttuurin demonisointia hedelmällisenä, sillä oletettavasti osalle nuoria gangsta rap edustaa musiikkigenreä ja alakulttuuria ilman sen suurempaa agenda. Pikemminkin tulisi pohtia ja korjata niitä yhteiskunnallisia ja rakenteellisia epäkohtia, joista epätasa-arvo kumpuaa.

Tavoitteenani oli oppia lisää nuorisorikollisuudesta ilmiönä. Käsitkseni nuorisorikollisuuden moniulotteisuudesta, ristiriitaisuudesta ja ongelmallisuudesta vahvistuivat. Hesarin tulkinta keskiluokan kaksinaismoralismista ja huumeiden viihdekäytön yhteydestä nuorisorikollisuuteen yllätti. Jos aloittaisin gradun kirjoittamisen alusta, valikoisin ehkä tarkemmin ja määrällisesti vähemmän kirjoitusotteita tarkasteluun, jolloin varsinaisen analyysin kirjoittamiselle jäisi enemmän tilaa ja aikaa. Otteiden parempi rytmittäminen sekä johdonmukaisen ja syvällisen analyysin tekeminen olisi helpompaa. Vaikeinta gradun kirjoittamisessa oli kuitenkin oppia katsomaan aineistoa konstruktionististen silmälasien läpi. Tutkimuskysymyksen syvälinen oivaltaminen ja sen huomioiminen, että tarkastelin ilmiön rakentumista Helsingin Sanomien kirjoituksissa sen sijaan, että olisin esitellyt HS:n kirjoitusten edustavan yleispätevää faktatietoa nuorisorikollisuudesta, oli haastavaa. Olin kompastua monissa kohdissa ilmiön kuvaamiseen yleispätevänä faktana, ja siihen liittyy ehkä gradun tekemisen tärkein oppi ja oivallus.

Jokisen ym. (2016) mukaan tulosten tulkinnassa konstruktionistinen lähestymistapa näkyy oletuksessa, että samalla kun tutkija kuvaa tutkimustulostensa kautta sosiaalista todellisuutta hän myös luo sitä. Tässä tutkielmassa olen analysoinut Helsingin Sanomien kirjoituksissa rakentuneita merkityksiä nuorisorikollisuudesta. Tulokset ovat tekemiäni tulkintoja, eivät yleispäteviä ajasta ja paikasta riippumattomia totuuksia. Sosiaalisen konstruktionismin

teoria sopi mielestäni hyvin teoreettiseksi taustaksi tutkittaessa merkityksiä, joita Helsingin Sanomien kirjoituksista nousi. Jos tämä tutkielma olisi tehty 1950-luvun Suomessa, olisivat kirjoitukset rakentuneet oletettavasti hyvin eri sävyisestä puheesta ja kommentoinnista. Mielenkiintoista olisikin uusina tutkielma 10 tai 20 vuoden kuluttua ja vertailla, mitä Helsingin Sanomissa silloin kirjoitetaan nuorisoriikollisuudesta. Toinen tutkimusidea voisi olla vertailla eri medioiden kirjoituksia nuorisoriikollisuudesta toisiinsa.

Lastensuojelussa työskentelevänä pidän erityisesti alaikäisten nuorten tilannetta mielenkiintoisena ja tarkastelun arvoisena. Itseäni kiinnostaa ilmiön yhteiskunnallinen aspekti sekä se, miten nuorisoriikollisuuden asemointi heijastuu rikoksia tehneiden nuorten kohteluun. Tämä peilaa myös rangaistuksiin liittyvää julkista keskustelua. Osa poliittisista toimijoista, päättäjistä ja viranomaisista vaatii nuorille kovempia rangaistuksia ja kovien keinovalikoimien vahvistamista nuorisoriikollisuuden torjunnassa. Nuorten näkeminen uhreina painottaa ymmärryksen, yhteistyön ja muiden pehmeiden keinojen lisäämistä ilmiön kitkemiseksi.

Tutkielmani tulokset kulkevat käsi kädessä aiemman tutkimustiedon kanssa. Nuorisoriikollisuuden juurisyyt ja torjuntakeinot ovat moniulotteisia ja mutkikkaita. Ongelman torjumiseksi tulee kehittää monialaisia ja yhteistyöhön perustuvia lähestymistapoja sekä panostaa ennaltaehkäiseviin toimiin. Nuorisoriikollisuus ja siitä koituvat inhimilliset kärsimykset koskettavat lukuisia nuoria, perheitä ja laajemmin koko yhteiskuntaa. Oman arvioni mukaan ongelman ratkaisemiseen tarvitaan sekä kovia että pehmeitä keinoja, jotka läpileikkaavat yksilötason, perhetason sekä yhteiskunnallisen tason. Seuraamuksia olisi kiristettävä, mutta myös tukea annettava rikolliselle polulle ajautuneelle nuorelle. Sosiaalityön keinovalikoima ilmiön äärellä on eittämättä riittämätön. Lastensuojelun tärkein ja olennaisin tehtävä on suojella lasta. Suomessa rikokseen syyllistynyt nuori sijoitetaan herkästi kodin ulkopuolelle. Tärkeä kysymys on, saako nuori sijaishuoltopaikassa sitä tukea, mitä tilanteessa tarvitsisi. Se voisi olla jatkotutkimuksen aihe kuten myös se, miten lastensuojelu vuonna 2024 pystyy suojelemaan ja auttamaan nuoria rikoksen tekijöitä. Se jääköön myöhempien aikojen ja eri tahojen arvioitavaksi.

LÄHTEET

Alasuutari Pertti (2011). Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Vastapaino.

Berger Peter L. & Luckmann Thomas (2002). Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen. Tiedonsosiologinen tutkielma. Helsinki: Gaudeamus.

Bernburg J.G. (2019). Labeling Theory. In: Krohn, M., Hendrix, N., Penly Hall, G., Lizotte, A. (eds) Handbook on Crime and Deviance. Handbooks of Sociology and Social Research. Springer, Cham.

https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-030-20779-3_10#citeas

Burr Vivien (2015). Social constructionism. 3rd Edition. London and New York: Routledge.

Cohen Stanley (2002). Folk devils and moral panics: The creation of the Mods and Rockers. 3rd Edition. London and New York: Routledge.

Dello Buono R. A. (2015). Reimagining Social Problems: Moving Beyond Social Constructionism. Oxford University Press. Social Problems 62:331–342.

https://www.jstor.org/stable/26370853?read-now=1#page_scan_tab_contents

Elonheimo Henrik (2010). Nuorisorikollisuuden esiintyvyys, taustatekijät ja sovittelu. Turku: Turun yliopisto.

<https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/59505/AnnalesC299Elonheimo.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Eskola Jari & Suoranta Juha (1998). Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Fairclough Norman (1997). Miten media puhuu. Tampere: Vastapaino.

Forss Marko (2023). Katujengi rikosoikeudellisesti määriteltynä järjestäytyneenä rikollisryhmänä. Edilex-sarja 2023/26. Vertaisarvioitu artikkeli 12.12.2023.

<https://www.edilex.fi/artikkelit/32228.pdf>

Furlong Andy (2013). Youth Studies. An Introduction. London: Routledge.

<https://ebookcentral-proquest-com.ezproxy.ulapland.fi/lib/ulapland-ebooks/reader.action?docID=1075200>

Goldbert & Tully Wood Gale & Tully Carol T. (2006). The Structural Approach to direct practice in social Work. A Social constructionist Perspective. 3rd edition. New York: Columbia University Press.

https://books.google.fi/books?hl=fi&lr=&id=4lkaAwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR7&dq=social+constructionism+in+social+work&ots=IJBnyBFL4d&sig=14yCIPd-_23LUA1jchqlbTWh6vU&redir_esc=y#v=onepage&q=social%20constructionism%20in%20social%20work&f=true

Haapakangas Kimmo (2020). Nuorten rikollisuus on laskussa – mutta pieni joukko nuorista tekee yhä enemmän ja vakavampia rikoksia. Tilastokeskus.

[Nuorten rikollisuus on laskussa – mutta pieni joukko nuorista tekee yhä enemmän ja vakavampia rikoksia | Tieto&trendit](#)

Haapakangas Kimmo & Kaasinen Markus (2023). Mitä tuoreimmat tilastot kertovat nuorten väkivaltarikollisuudesta? Tilastokeskus: Tietotrendit.

<https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2023/mita-tuoreimmat-tilastot-kertovat-nuorten-vakivaltarikollisuudesta/>

Hacking Ian (2009). Mitä sosiaalinen konstruktioismi on? Suomentaja Inkeri Koskinen. Tallinna: Vastapaino (Alkuteos The Social Construction of What?).

Halén Anna & Tuomala Saila & Tyni Sasu & Laurila Tuomas (2023). Nuorisorangaistus ja valvonnalla tehostettu ehdollinen vankeusrangaistus alaikäisten ja nuorten seuraamuslajeina. Katsauksia 56/2023. Helsingin yliopisto: Valtiotieteellinen tiedekunta, Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.

<https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/4cec839d-9e69-4372-8f8c-b8787f6a7e5a/content>

Harrikari Timo (2006). Rikos lastensuojelun kentässä. Teoksessa Honkatukia, Päivi & Janne Kivivuori (toim.): Nuorisoriikollisuus: Määrä, syyt ja kontrolli. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos, Nuorisotutkimusverkosto & Nuorisoasiain neuvottelukunta, 249–280.

<https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/2867cc71-71ee-4f4e-bfac-7c7681c92cc6/content>

Heiskanen Laura (2024). Nuorten ryöstörikosten piirteet – Poliisin tietoon tullut ryöstörikollisuus vuosina 2015–2023.

https://poliisi.fi/documents/25235045/59586767/raportti_nuorten_ry%C3%B6st%C3%B6rikollisuus_julkinen.pdf/0690c6c1-0aeb-a4f8-0c65-a2e2dbfcaa93/raportti_nuorten_ry%C3%B6st%C3%B6rikollisuus_julkinen.pdf?t=1707379915528

Jokinen Arja & Juhila Kirsi & Suoninen Eero (2016). Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö. Tampere: Vastapaino.

<https://www.ellibslibrary.com/reader/9789517685276>

Kaakinen Markus & Kivivuori Janne & Enzmann Dieter & Raeste Anna & Näsi Matti (2022). School and home-based responding in an online youth crime survey: A natural

experiment related to school lockdown in spring 2020. *Nordic Journal of Criminology*.
<https://doi.org/10.1080/2578983X.2022.2097901>

Kaakinen Markus & Näsi Matti (2021). Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset 2020. *Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti*. Katsauksia 47/2021.
<https://helda.helsinki.fi/handle/10138/326622>

Kaakinen Markus & Näsi Matti (2021). Nuorisoriikollisuuden esiintyvyys ja tekomäärät Suomessa 1995–2020. *Kriminologia*, 1(1), 5–19.
<https://kriminologia.journal.fi/article/view/109017>

Kaakinen Markus & Näsi Matti (2020). Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset 2020. Katsauksia 47/2021. Helsingin yliopisto: Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.
<https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/17bbffc7-5a82-465b-a029-f7267345703e/content>

Kaakinen Markus & Raeste Anna (2020). Nuorisoriikollisuus 2020. Versio 1.0 (2023-03-17). Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto.
<http://urn.fi/urn:nbn:fi:fsd:T-FSD3717>

Kekäle Jouni & Puusa Anu (2020). Tiedesodat. Realistinen ja konstruktionistinen maailmankäsitys. Teoksessa Puusa, Anu & Juuti, Pauli (toim.): Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Tallinna: Gaudeamus, 41–56.

Kivivuori Janne & Honkatukia Päivi (2006). Nuorten rikollisuuden ja sen kontrollin kehityssuuntia. Teoksessa Honkatukia, Päivi & Janne Kivivuori (toim.): Nuorisoriikollisuus: Määrä, syyt ja kontrolli. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos, Nuorisotutkimusverkosto & Nuorisosaian neuvottelukunta, 341–364.
<https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/2867cc71-71ee-4f4e-bfac-7c7681c92cc6/content>

Kivivuori Janne & Aaltonen Mikko & Näsi Matti & Suonpää, Karoliina & Danielsson, Petri (2018). *Kriminologia: Rikollisuus ja kontrolli muuttuvassa yhteiskunnassa*. Helsinki: Gaudeamus.
https://luc.finna.fi/ulapland/Record/luc_electronic_yo.994602293806246?sid=4202683284

Laki nuorista rikosentekijöistä 262/1940.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/kumotut/1940/19400262>

Lastensuojelulaki 417/2007.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L9P40>

Marttunen Matti (2006). Nuorten rangaistusjärjestelmän toiminta 1990-luvun alusta nykypäivään. Teoksessa Päivi, Honkatukia & Janne, Kivivuori (toim.). Nuorisoriikollisuus. Määrä, syyt ja kontrolli. Julkaisuja 221. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos, 281–313.
<https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/2867cc71-71ee-4f4e-bfac-7c7681c92cc6/content>

Nuorisolaki 1285/2016.

<https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2016/20161285>

Pekkarinen Elina (2015). Stadilaispojat, rikokset ja lastensuojelu. Viisi tapaustutkimusta kuudelta vuosikymmeneltä. Väitöskirja. Nuorisotutkimusverkosto, verkkojulkaisuja 86.

https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/stadilaispojat_rikokset_ja_lastensuojelu.pdf

Pekkarinen Elina (2017). ”Mä oon ollut tässä asiakirja muitten joukossa” - Koulukodeista aikuistuneiden kokemuksia lastensuojelusta. Teoksessa Sanna Aaltonen & Antti Kivijärvi (toim.). Nuoret aikuiset hyvinvointipalvelujen käyttäjinä ja kohteina. Helsinki: Nuorisotutkimusseura & Nuorisotutkimusverkosto, 173–198.

Pulkkinen Lea & Fadjukoff Päivi & Pitkänen Tuulia (2020). Persistent Offenders and Adolescence-limited Offenders: Differences in Life-courses. *Criminal Behaviour and Mental Health* 30, no. 4 (2020): 196-209.

<https://doi.org/10.1002/cbm.2157>

Rauhala Pirkko-Liisa & Virokannas Elina (2011). Sosiaalityön tutkimuksen etiikka, opettaminen ja tietoarvo.

https://moodle.eoppimispalvelut.fi/pluginfile.php/2168712/mod_resource/content/1/Etiikka-artikkeli.pdf

Rikander Henri & Sutela Mika & Rikander Salla (2023). Alaikäisten rikollisuudesta ja katujengeistä. *Edilex-sarja* 2023/17. Artikkelit 10.5.2023.

Rikoslaki 19.12.1889/39.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#L3>

Sambou Saija & Piispa Minna (2019). Toimintamalli rikoksilla oireileville nuorille. Kehittämistyöryhmän ehdotus. Oikeusministeriön julkaisuja, *Selvityksiä ja ohjeita* 2019:26.

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161653/OMSO_2019_26_Rikoksilla_oireilevien_nuorten_Toimintamallin_kehittaminen.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Sanoma vuosikertomus (2022).

[Sanoma_vuosikertomus_2022.pdf](https://www.sanoma.fi/attachments/download/1234567890/Sanoma_vuosikertomus_2022.pdf) (vuosikertomukset.net)

Sinkkonen Jari (2021). *Psykopatian monet kasvot*. Tallinna: Kustannus Oy Duodecim.

Tarjamo Kerttu (2000). Häiriön hallintaa hyvinvointivaltiossa: Viranomaisten nuorisoriikollisuuskeskustelu 1950- ja 1960-luvun Suomessa. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto: Historian laitos.

TENK (2019). Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarvointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019. Helsinki.

https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakkoarvioinnin_ohje_2020.pdf

Tuomi Jouni & Sarajärvi Anneli (2018). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Vilka Hanna (2021). Näin onnistut opinnäytetyössä, Ratkaisut tutkimuksen umpikujiin. Jyväskylä, PSkustannus.

Witkin Stanley L. (2012). Social Construction and Social Work Practice: Interpretations and Innovations. New York: Columbia University Press.

https://books.google.fi/books?hl=fi&lr=&id=4VNSAePqwKgC&oi=fnd&pg=PR5&dq=social+constructionism+in+social+work&ots=qqXY6Nak7p&sig=56CNpbf0ofVWCNpLleL_eECpzqI&redir_esc=y#v=onepage&q=social%20constructionism%20in%20social%20work&f=false

LIITE 1

Helsingin Sanomien kirjoitukset ajalla 22.3.2022 – 24.12.2023

1. HS Kotimaa 10.10.2023:
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000009899577.html>
2. HS Poliitikka 13.10.2023:
<https://www.hs.fi/politiikka/art-2000009896790.html>
3. HS Mieliipide 14.9.2023:
<https://www.hs.fi/mieliipide/art-2000009851657.html>
4. HS Kaupunki 14.6.2023:
<https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000009654756.html>
5. HS Poliitikka 16.4.2023:
<https://www.hs.fi/politiikka/art-2000009521610.html>
6. HS Kaupunki 8.4.2023:
<https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000009507663.html>
7. HS Kaupunki 15.3.2023:
<https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000009453443.html>
8. HS Kotimaa 9.3.2023:
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000009443030.html>
9. HS Kaupunki 29.1.2023:
<https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000009357899.html>
10. HS Tiede 12.12.2022:
<https://www.hs.fi/tiede/art-2000009246777.html>
11. HS Poliitikka 11.11.2022:
<https://www.hs.fi/politiikka/art-2000009170168.html>
12. HS Mieliipide 5.11.2022:
<https://www.hs.fi/mieliipide/art-2000009175213.html>
13. HS Kaupunki 14.10.2022:
<https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000009131728.html>

14. HS Pääkirjoitus 2.6.2022:

<https://www.hs.fi/paakirjoitukset/art-2000008857105.html>

15. HS Turku 22.3.2022:

<https://www.hs.fi/kotimaa/turku/art-2000008696133.html>

16. HS Kaupunki 8.10.2023:

<https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000009908524.html>

17. HS Kaupunki 7.10.2023:

<https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000009905576.html>

18. HS Kotimaa 6.10.2023:

<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000009897523.html>

19. HS Kaupunki 5.10.2023:

<https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000009900744.html>

20. HS Kaupunki 3.10.2023:

<https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000009897096.html>

21. HS Kotimaa 1.10.2023:

<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000009892424.html>

22. HS Turku 24.7.2023:

<https://www.hs.fi/kotimaa/turku/art-2000009602235.html>

23. HS Kaupunki 13.6.2023:

<https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000009620040.html>

24. HS Kaupunki 4.4.2023:

<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000009499923.html>

25. HS Turku 1.4.2023:

<https://www.hs.fi/kotimaa/turku/art-2000009480587.html>

26. HS Turku 15.12.2022:

<https://www.hs.fi/kotimaa/turku/art-2000009268524.html>

27. HS Ulkomaat 19.8.2022:

<https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000008902164.html>

28. HS Kotimaa 12.3.2023:

<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000009440987.html>

29. HS Mielenpide 18.10.2023:

<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000009910783.html>

30. HS Ytimessä 3.11.2023

<https://www.hs.fi/kuukausiliite/art-2000009928963.html>

31. HS Kaupunki 26.10.2023

<https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000009948628.html>

32. HS Poliitiikka 3.10.2023:

<https://www.hs.fi/politiikka/art-2000009897377.html>

33. HS Ulkomaat 10.10.2023:

<https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000009901875.html>

34. HS Turku 6.11.2023:

<https://www.hs.fi/kotimaa/turku/art-2000009972856.html>

35. HS Ulkomaat 19.12.2023

<https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000010065304.html>

36. HS Poliitiikka 17.12.2023

<https://www.hs.fi/politiikka/art-2000010064359.html>

37. HS Kotimaa 17.12.2023

<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000010041721.html>

38. HS Mielipide 9.10.2023

<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000009908494.html>

39. HS Mielipide 3.10.2023

<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000009894189.html>

40. HS Kaupunki 5.10.2022

<https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000009096390.html>

41. HS Ytimessä 9.4.2023

<https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000009375372.html>

42. HS Kaupunki 13.10.2022

<https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000009119304.html>